PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 39 (1430) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST četrtek 2. marca 1950 Cena 15 lir

Danes ne moremo dovoliti, da bi nove dele našega življa, ki po mirovni pogodbi niso pripadli Italiji, izročili njej.

Iz Kardeljevega govora v Mariboru 26. februarja t. l.

V nedeljo 16. aprila bodo volitve v obeh okrajih cone B

Izvršilni odbor Istrskega OLO imenoval glavno volivno komisijo v Kopru

Naredba izvršilnega odbora Okrajnega LO v Bujah o razpisu volitev

KOPER, 1. — Kot smo že poročali, je na podlagi ODLOKA O VOLITVAH ODBORNIKOV OKRAJNIH LJUDSKIH ODBOROV, ki je bil sprejet na II. izrednem zasedanju Istrskega okrožnega ljudskega odbora, Izvršilni odbor Okrajnega LO v Kopru razpisal volitve na dan 16. aprila 1950.

Na podlagi istega Odloka o volitvah je tudi IZVRŠILNI ODBOR OKRAJNEGA LO ZA OKRAJ BUJE SKLENIL RAZPUSTITI DOSEDANJI OKRAJNI LJUDSKI ODBOR IN RAZPISAL VOLITVE ZA OKRAJ BUJE NA DAN 16. APRILA 1950.

«Naredba» izvršilnega okrajnega odbora v Bujah se glasi:

NAREDBA

Izvršnog odbora Kotarskog narodnog odbora u Bujama o raspisu izbora za Kotarski narodni odbor u Bujama.

Na osnovu člana 6. točke 1. Odluke o izborima odbornika kotarskih narodnih odbora od 27. februara 1950., Izvršni odbor Kotarskog narodnog odbora

NAREDJUJE:

1. razpisuju se izbori za Kotarski narodni odbor u Bujama;

2. izbori vršit će se u nedjelju dana 16. aprila 1950.

Buje dne 27. februara 1950.

Tajnik:
Medica Erminio s. r.

Predsjednik:
Gorjan Anton s. r.

Na podlagi Odloka o volitvah je Izvršilni odbor Istrskega OLO imenoval s posebno odločbo GLAVNO VOLIVNO KOMISIJO v Kopru. Odločba IOLO se glasi:

Na podlagi 14 čl. odloka o volitvah odbornikov OLO z dne 26. februarja 1950 Izvršilni odbor Istrskega okrožnega ljudskega odbora

ODLOČA:

Imenuje se GLAVNA VOLIVNA KOMISIJA v Kopru, ki jo sestavljajo:

Predsednik: FERI IVO, sodnik višjega ljudskega sodišča v Kopru.

Namestnik: MARUSIC BENJAMIN, pravnik.

Tajnik: DR. PETERIN STANKO, pravnik.

Namestnik: SABADIN JOZE, delavec.

Clan: TURKOVIC IVAN, kmet.

Namestnik: NOVEL EGIDIJ, delavec.

Clan: FONDA LIBERO, obrtnik.

Namestnik: ILIC ANTON, delavec.

Clan: PECARIC AVGUST, delavec.

Namestnik: DE BERNARDI ANTONIO, kmet.

Koper 1. marca 1950.

Tajnik:
Petrič Vladimir l. r.

Predsednik:
Beltram Julij l. r.

251. konferenca namestnikov za Avstrijo

LONDON, 1. — Konferenca namestnikov zunanjih ministrov, ki imajo nalogo izdelati avstrijsko mirovno pogodbo, je začela danes zjutraj ob 10.30 v Londonu. Kajpada je tudi ta 251. konferenca namestnikov zunanjih ministrov bila brez uspeha. Namestniki so se razšli in je bila konferenca odgodena za nedoločen čas, ker sovjetski delegat ni mogel ostalim namestnikom dati točnih poročil o poteku direktnih pogajanj med Moskvo in Dunajem. Francoski delegat Berthelot je predlagal, naj bi se spet sestali v drugi polovici meseca aprila. Ameriški predstavnik pa je predlagal 26. april. Sovjetski delegat Zarubin je izjavil, da se mora najprvo posvetovati s svojo vlado glede prihodnjega sestanka.

Dasi je bila seja namestnikov odgodena, so vendarle predstavniki zahodnih sil pristali, da izpustijo čl. 35, ki določa, da bi morala Sovjetska zveza vrniti Avstriji železniški material, katerega sovjetske oblasti niso hotele več vrniti.

Zopet razkol med angleškimi laburisti?

LONDON, 1. — V londonskih krogih vedno bolj resno računajo na nov «upor» med člani levega krila laburistične stranke. To možnost opravičuje dejstvo, da bivši minister za zdravstvo Bevan, prvak levega krila laburistov ni bil povabljen na posvetovanja o sestavi in o politični liniji nove laburistične skupine. Predsednik izvršilnega odbora laburistične stranke Harold Laski je očital Bevanu, da je med meščanskimi volivci izzval nezadovoljstvo, ker je žalil konservativce. Mnenje o novem «uporu» v levem krilu laburistične stranke je našlo oporo pri konservativcih, ki želijo odstraniti iz politične pozornice vse laburiste, ki bi lahko podpirali zahteve delavcev in borbo proti politiki blokade mezd.

Na prvi seji parlamentarne skupine, ki je bila po volitvah, je bil Attlee ponovno soglasno izvoljen za voditelja skupine. Attlee in Morrison sta poslancem povedala, da bo vlada brez spremembe dala na glasovanje v parlamentu kateri koli ukrep, ki ga bo smatrala za koristnega za državnim potrebam.

Večina londonskih časopisov pa še naprej komentira sestavo nove laburistične vlade in nalogo, ki čakajo bodisi vlado in nov parlament. Mnenje konservativnega tiska o sestavi nove vlade je najbolje izrazil list «Daily Mail», z besedami: «Čim več zamenjav je, tem bolj ostane vse pri starem». Konservativci predvsem kritizirajo imenovanje bivšega ministra za preskrbo Strackeja za vojnega ministra. Posebno se proti temu ministru zaganja konservativni list «Daily Express».

«Times» pa s svoje strani piše, da ustanovitev ministrstva za gospodarske zadeve dokazuje življenjsko važnost finančnih in gospodarskih vprašanj za ta nenavaden parlament». Konservativni listi zaključujejo, da bo na vsak način delo novega parlamenta in vlade zelo delikatno.

Znanstvenik Fuchs obsojen na 14 let zapora

LONDON, 1. — Danes zjutraj je porotno sodišče sodilo strokovnjaka v atomski energiji znanstvenika dr. Clausa Fuchsa, ki je bil obtožen, da je izdajal sovjetskim agentom tajnosti o atomski energiji. Razprava je trajala samo poldrugo uro. Fuchsa je sodišče spoznalo kot komunista za krivega in ga obsodilo na 14 let ječe. Proces je bil zelo zanimiv. Fuchs je s skrušenim glasom priznal svojo krivdo ter povrh še druge «zločine». Priznal je še, da se je proces proti njemu vršil nepristansko, in se je na koncu še celo zahvalil vsem, celo poveljniku jetnišnice v Brixtonu, kjer je bil zaprt. Skratka šola budimpeštanskih režiserjev z Rajkovega procesa je našla svoje učence tudi v Londonu.

ADENAUERJEVI RAZGOVORI o zopetni oborožitvi Nemčije

Demagoške izjave Mac Cloya, ki služijo nacionalističnim krogom v Nemčiji

BONN, 1. — Zvezni minister za unifikacijo Nemčije Jakob Kaiser je imel tiskovno konferenco, na kateri je danes izjavil, da bo vlada v Bonnu dala izjavo glede Mac Cloyjeve propagandistične izjave, da spada politična združitev Nemčije na podlagi razpisa svobodnih volitev po vsem nemškem ozemlju med največje cilje zunanje politike ZDA. Kajpada je Kaiser takoj dal pristanek na [illegible] sede ameriškega snubača in dodal, da bi se te volitve pod kontrolo štirih velesil lahko vršile v Vzhodni Nemčiji [illegible] takrat, ko ne bo več tamkajšnja vlada na oblasti. Kaiser je še izjavil, da bo kancler Adenauer v bližnji bodočnosti obiskal Berlin.

Predstavnik zvezne vlade je izjavil, da bo odgovor vlade v Bonnu na zavezniško spomenico, ki kritizira gospodarsko politiko zvezne vlade, napravila konec z nesporazumom glede namenov in načrtov te politike. Po informacijah namreč naj bi ta odgovor vseboval več točk, in sicer te: Sedanje gospodarske težave, ki so zajele Zahodno Nemčijo, so prehodnega značaja, ker so pač posledica politike svobodne izmenjave, ki jo je začela izvajati zvezna vlada samo po željah ameriških gospodarskih strokovnjakov. Vzrok naraščajoče brezposelnosti pa je treba iskati v tem, da je prišlo z Vzhoda 1 milijon beguncev in veliko vojnih ujetnikov. Nemški kapitali pa so še vedno obremenjeni z visokimi okupacijskimi stroški. Podrobnosti tega odgovora pa bodo predmet razgovorov, ki jih bo imel danes Adenauer z visokimi zavezniškimi komisarji.

Predstavnik vlade je zanikal tudi vesti, da bi bivša nemška generala Speidel in von Manteuffel ter neki bivši SS-ovski Obergruppenfuehrer, ki je bil nekaj časa v službi pri Čangkajšku, imeli pogovore s kanclerjem Adenauerjem. Isto tako je predstavnik odklonil, da bi tisku dal podrobnosti o pismu, ki ga je lansko leto novembra meseca poslal general Manteuffel kanclerju Adenauerju. Kljub vsem tem zanikanjem pa je treba omeniti, da je sam tiskovni urad zvezne vlade potrdil izmenjavo pisem med generalom in tajništvom kanclerja Adenauerja. Pisma so namreč govorila o ustanovitvi nemških lahkih vojaških edinic. Poročilo tiskovnega urada je še govorilo, da je bivši strokovnjak von Manteuffel, klavrna oseba iz vrst Hitlerjevih služabnikov izrazil kanclerju svoje stališče do pisanja o teh vojaških edinicah v tujem in nemškem tisku. Kljub temu, da je Adenauer zamolčal to stvar [illegible] zveze z nacisti je [illegible] po več mesecih moral le [illegible] znati, da se je dejansko res z Manteuffelom menil o vojaških načrtih, saj je sam tiskovni urad zvezne vlade priznal, da je kancler potrdil sprejem takega pisma. Brezdvomno ni vsa stvar skrita ameriškim vojaškim krogom v Zahodni Nemčiji.

Berlinski list «Berliner Zeitung am Abend» piše, da so Mac Cloyjeve izjave o svobodnih volitvah po vsej Nemčiji navadno demagoške. List piše, da so Mac Cloyjeve izjave služile le nacionalističnim krogom v Nemčiji. In s tem še bolj povečale nasprotstvo med temi in programom narodne fronte, kateri bo uspelo izvesti združitev Nemčije.

Pred senzacionalnim procesom v Benetkah o poneverbah funkcionarjev «Lega Nazionale» v Trstu

TRŽAŠKA „LEGA NAZIONALE" in „Squadre clandestine per l'Istria"

Začetek sodne razprave bo 6. marca - Zakaj bodo bivšega upravnika „Lega Nazionale" sodili v Benetkah namesto v Trstu, kjer je doma in kjer je poneverbo izvršil

Generala Marras in Messe posredno vpletena v afero?

TRST, 1. — *Tržaško sodišče bo 6. t. m. ponovno razpravljalo o znanem in zloglasnem škandalu glede poneverbe velikih količin sladkorja tržaške «Lege Nazionale». Istega dne pa se bo začela sodna razprava tudi v Benetkah proti bivšemu upravniku iste Lege zaradi poneverbe 7,285.000 lir. Ta bivši upravnik se piše GINO MONACO in stanuje v Trstu v Ulici Crispi št. 7. Pravijo, da je skozi njegove roke šlo najmanj okrog 35 milijonov lir, če ne več. Denar je baje prihajal iz Rima in so v afero vmešani — kot smo na podlagi raznih govoric mogli izvedeti — razni odgovorni državni funkcionarji republike Italije, kot n. pr. general MARRAS, načelnik glavnega štaba italijanskih oboroženih sil, in general MESSE ter drugi.*

Po istih govoricah kaže, da je bil denar iz Rima namenjen za organizacijo in oborožitev tajnih skupin se bolj tajnega CLN-a za Istro, ki se imenujejo «SQUADRE CLANDESTINE PER L'ISTRIA».

Vsekakor zelo zanimiva odkritja o predstavnikih strank CLN-a, ki so hkrati prvaki omenjene tržaške iredentistične organizacije, ki je znana razen po tem sladkornem škandalu in omenjeni poneverbi njenega bivšega upravnika tudi po znamenitem in čudovitem nabiranju, reci in piši, nič manj kot 195.262 podpisov, med katerimi je prvi, t. j. na častnem mestu podpis samega prevzvišenega tržaškega fašističnega škofa Santina. Odkritja prihajajo na dan ravno v času, ko hočejo ti Legini prvaki v občinskem svetu dokazati, da vlada v Istrskem okrožju teror itd. itd.

Poudariti moramo, da je slad. korni škandal Lege že precej star. O poneverbi se je mnogo pisalo v septembru 1948. Posledica odkritja je bilo imenovanje prof. Szombathely-ja za komisarja Lege Nazionale s strani predsedstva cone. Istega meseca je upravni svet Lege vložil na tržaškem sodišču tožbo proti «neznanim» povzročiteljem poneverbe. Ti neznanci pa so medtem v cilju svoje obrambe obtožili še druge voditelje Lege Nazionale. Sele v septembru 1949 — torej po enem letu — je bila prva preiskava zaključena. Na temelju te kratke preiskave je bilo obtoženih 28 obtožencev. Toda ti obtoženci so zahtevali ponovno preiskavo, v kateri jih je bilo 6 rešenih obtožbe. Proti 22 obtožencem pa se bo vršil sodni postopek dalje. Pravijo, da preiskovalni sodnik ni raziskal vseh dokumentov, katerih je baje cel zaboj.

Medtem je iznenada neki Zoppolato obtožil nekega inženirja E. Nunzija; bivši voditelj Lege S. Marangoni pa — tako trdijo — je vložil tožbo zaradi raznih nepravilnosti, ki so se zgodile za časa razdeljevanja paketov, ki se je izvršilo še po imenovanju Szombathelyja za Leginega komisarja.

Tudi tržaško klerofašistično glasilo «GIORNALE DI TRIESTE» se zdi, da je vmešano v zadevo. Pravijo, da je proti glavnemu uredniku tega časopisa V. Tranquilliju vložil tožbo znani profesor Fausto Faragguna zaradi obrekovanja. Isti profesor je baje tožil tudi samega komisarja Lege Szombathelyja.

Bivšega upravnika Lege Monaca bo pred beneškim sodiščem branil tržaški advokat Sergio Strudthoff. Tržaška javnost, ki se za Legin sladkorni škandal in za poneverbo njenega bivšega upravitelja zelo zanima, pa se upravičeno sprašuje, zakaj se bo proces vršil v Benetkah — čeprav je bil obtoženec tam aretiran — in zakaj se bo ta proces vršil istega dne kot sladkorni proces v Trstu.

Vsekakor bo med obema procesoma prišlo do zelo zanimivih odkritij o čudovitem poslovanju vodstva te italijanske iredentistične tvorbe. Zato bomo oba procesa skrbno spremljali in o vsem natančno obveščali naše čitatelje, tako da bodo vsi na jasnem, kdo so ljudje, ki vodijo gonjo laži in obrekovanja proti ljudskim oblastem v coni B, namesto da bi pometali pred svojim lastnim pragom.

Albanija obtožuje atensko vlado

TIRANA, 1. — Agencija Tass poroča iz Tirane, da je 27. februarja namestnik ministra za zunanje zadeve albanske republike poslal glavnemu tajniku OZN Trygve Lieu brzojavko, v kateri ga je opozoril, da atenska vlada nadaljuje s svojo napadalno politiko proti državni neodvisnosti in suverenosti albanske republike. V brzojavki je albansko ministrstvo predvsem opozorilo, na obmejni incident, ki se je pripetil 12. februarja, ko so grški vojaki ob albanski vasi Sopik prekoračili državno mejo in vdrli na albansko državno ozemlje 1 km globoko. Pri tem so iz zasede ubili nekega albanskega graničarja. V brzojavki je albansko zunanje ministrstvo energično protestiralo proti provokaciji atenske vlade, katero smatra popolnoma odgovorno za napet položaj, ki je nastal na grško-albanski meji in za posledice, ki bi zaradi tega nastale. Albansko zunanje ministrstvo je pozvalo tajnika OZN, naj o tej stvari opozori atensko vlado.

Jugoslavija dobila kredit 20 milijonov dolarjev

WASHINGTON, 1. — Končno je banka Export-import Jugoslaviji odprla kredit v višini 20 milijonov dolarjev. Nov kredit bo na razpolago do 31. marca t. l. Posojilo je povračljivo v 14 polletnih obrokih, etne obresti pa so 3.5 odstotkov.

Argentinsko-španski spor

BUENOS AIRES, 1. — Na ministrstvu za zunanje zadeve odklanjajo vsakršno informacijo o odpoklicu argentinskega poslanika v Madridu in štirih drugih argentinskih diplomatov, med temi konzula v Madridu.

Tuji opazovalci pravijo, da odhod poslanika Racia iz Španije in nedavni sklep argentinske vlade, da prekine gospodarske odnose s Španijo, nima nobene zveze s postopanjem španske vlade, češ da ta ne bi spoštovala protokola Peron-Franco.

Z druge strani so visoki funkcionarji na ministrstvu za zunanje zadeve opozorili na intervencijo delegata argentinske vlade v OZN takoj po prekinitvi gospodarskih odnosov med obema državama. Argentinski predstavnik je namreč tedaj pozval glavno skupščino OZN, naj bi preklicala svoj sklep od decembra 1946 leta, ko je svetovala vsem članicam Združenih narodov, naj odpokličejo svoje diplomatske misije v Madridu.

Kljub temu da je položaj diplomatskih odnosov med obema državama tak pričakujejo, da bo novi španski poslanik v Buenos Airesu v kratkem odpotoval na svoje novo službeno mesto. Z druge strani pa krožijo vesti, da bo dosedanjega argentinskega poslanika v Madridu Radia nadomestil bivši glavni ravnatelj argentinske državne banke Mario Martinez Cassa.

Izjave Paasikivija

HELSINKI, 1. — Danes zjutraj so se v parlamentu začele svečanosti ob uradni razglasitvi novega predsednika finske republike. V svojem govoru v parlamentu je predsednik Paasikivi med drugim izjavil: «V zunanji politiki smo postavili načelo, da bomo spoštovali sprejete obveznosti. Poleg tega smo vselej skušali ohraniti dobre in prijateljske odnose z vsemi državami v prvi vrsti pa s Sovjetsko zvezo. Tudi v bodoče bomo sledili tem ciljem». Popoldne so v palači predsednika republike priredili velik sprejem. Ministrski predsednik Fagerholm je nato predsedniku Paasikiviju podal ostavko celokupne vlade, kakor to zahteva običaj.

STAVKA v londonskem pristanišču

LONDON, 1. — 1500 pristaniških delavcev je danes zjutraj začelo stavkati v londonskem pristanišču zaradi nesporazuma med predstavnikom sindikalne organizacije in nekim pristaniškim delavcem. Tudi v letalskih tovarnah «De Havilland» v Hatfieldu je danes zjutraj 1000 delavcev grozilo, da bo iz solidarnosti stopilo v stavko z ostalimi 600 njihovimi tovariši, ki so že pred dnevi začeli stavkati v znak protesta proti uvedbi novega sistema mezd.

LAKE SUCCESS, 1. — Gospodarski svet je včeraj popoldne razpravljal o vprašanju gospodarskega razvoja zaostalih dežel. Svet je poslušal brazilskega delegata, ki je predvsem poudaril, da je gospodarski razvoj držav neločljivo povezan z industrializacijo.

ITALIJANSKI KULTURNI KROŽKI V FLRJ tekmujejo na čast volitev v Ljudsko skupščino

Ljudska oblast nudi Italijanom v Jugoslaviji vso pomoč - Dviga se število knjig in časopisov v jezikih vseh narodnih manjšin

BEOGRAD, 1. — Nad 3200 novih članov se je vpisalo v italijanske kulturne krožke v Istri v okviru tekmovanja ob volitvah za Ljudsko skupščino FLRJ. Kulturna društva Italijanov so se obvezala, da bodo povečala svoje kulturno delovanje.

Italijanski kulturni krožek v Pulju je na čast volitev začel tekmovanje z manjšinskimi organizacijami in društvi v Jugoslaviji. V čistilnici nafte na Reki so na čast volitev ustanovili italijansko dramsko skupino in tudi italij. umetniško-kulturno društvo «Fratellanza», ki razvija svoje delovanje v okviru italijanskega kluba na Reki.

Ljudske oblasti nudijo Italijanom vso materialno pomoč za dvig njihovega kulturnega življenja. Italijansko Dramo na Reki podpira država. Do sedaj je priredila 150 predstav, katerih se je udeležilo vsakikrat povprečno 700 gledalcev. Razen tega je Ljudsko gledališče na Reki priredilo 87 predstav v italijanskem jeziku. Reška Opera je priredila opere v italijanščini in hrvaščini.

Izdajateljska dejavnost v jezikih narodnih manjšin v Srbiji, ki je že lansko leto presegla naklado milijon izvodov knjig, bo letos še važnejša.

V madžarskem jeziku, v katerem je od osvoboditve do julija 1948 izšlo že poldrug milijon izvodov, bodo letos izšla posebno klasična dela marksizma-leninizma, dela Lenina, Marksa in Engelsa. Od madžarskih klasičnih del bodo izšla «Toldi» od Janoša Aranija in «Lirske pesnitve» od Sandorja Petoefija.

Da se člani madžarske narodne manjšine seznanijo z jugoslovanskimi literarnimi deli, bodo izšli prevodi najboljših del jugoslovanskih pisateljev.

V šiptarskem jeziku so lansko leto izdali 38 del, letos pa bo to število dvakrat toliko. Važno vlogo bo imela za kulturno življenje Šiptarov, ki pred vojno niso imeli nobene knjige, literarna revija, ki je začela izhajati konec lanskega leta in objavlja predvsem spise in poezije mladih šiptarskih pisateljev.

V slovaškem jeziku bodo letos izdali tudi marksistična in leninistična dela. Med drugim bodo tiskali v slovaškem jeziku Leninovo delo «Karl Marks in Friedrich Engels», ter Stalinovo delo «Dialektični materializem». Mladi slovaški pisatelji bodo izdali zbirke svojih zadnjih del. Letos bodo Slovaki, za katere izhajajo trije časopisi z naklado nad 62.000 izvodov, imeli tudi trimesečno revijo slovaških kulturnih delavcev v Jugoslaviji.

Romunska manjšina ima tudi številne knjige v svojem jeziku. Letos bodo izdali dela nekaterih romunskih pisateljev, ki živijo v Jugoslaviji. Najmanjša narodna manjšina v Srbiji, Rusini, ki šteje okoli 3000 prebivalcev, bo dobila letos v svojem jeziku razna dela.

Ob madžarskem narodnem prazniku «Dnevu Janoša Viteza» bo sredi marca gostovalo v Osijeku in drugih mestih Hrvaške, kjer živijo Madžari, madžarsko narodno gledališče iz Subotice v Vojvodini. Te dni bodo kulturno-umetniške svečanosti v vseh madžarskih vaseh.

S pravilno rešitvijo narodnostnega vprašanja v Jugoslaviji ji je zajamčen poln kulturno prosvetni napredek. Lansko leto se je v Osijeku, ki je središče madžarske narodne manjšine na Hrvaškem, ustanovila Zveza madžarskih kulturno-prosvetnih društev, ki vodi 12 društev. V kratkem se bo v vaseh Hrvaške ustanovilo še 40 takih društev. Madžari na Hrvaškem imajo svoj časopis «Magyar Nerlap», osiješka radijska postaja pa ima redne oddaje v madžarskem jeziku. Pred vojno in na Hrvaškem obstajalo nobeno madžarsko društvo ali kaka druga kulturno-prosvetna ustanova. 20 odst. madžarskih otrok na Hrvaškem ni pred vojno sploh hodilo v šolo. Vsaki peti otrok je bil nepismen. Ljudske oblasti na Hrvaškem so od osvoboditve do sedaj odprle 12 osnovnih šol za madžarske otroke in eno sedemletko.

Acheson napoveduje konferenco ZDA, Anglije in Francije

WASHINGTON, 1. — Acheson je danes izjavil tisku, da bo morda treba sklicati spomladi konferenco zun. ministrov ZDA, Anglije in Francije. Dodal je, da v tej zvezi ni bilo še nič sklenjenega in da ni mogoče povedati, ali bi se na tej konferenci bavili samo z azijskimi vprašanji ali, pa s splošnim mednarodnim položajem. Acheson je nato izjavil, da se popolnoma strinja z visokim komisarjem ZDA v Nemčiji Mac Cloyem, ki je v svoji nedavni izjavi trdil, da je vlada ZDA pobornica za izvedbo svobodnih volitev na vsem nemškem ozemlju. Državni tajnik je dodal, da vlada ZDA še ni odgovorila na noto madžarske vlade, v kateri je ta zahtevala znižanje uslužbencev ameriškega poslaništva v Budimpešti.

Prekinjena pogajanja o atomski energiji

WASHINGTON, 1. — V ameriških krogih izjavljajo, da so bila «atomska» pogajanja med ZDA, Anglijo in Kanado prekinjena 5. decembra lanskega leta. Pravijo, da bodo lahko pogajanja obnovili. Pogajanja so bila prekinjena, ker so morali ameriški strokovnjaki komisije za atomsko energijo ves čas za to, da so predočili merodajnim komisijam v kongresu svoje zahteve in potrebe po kreditih. Poleg tega pa pravijo, da so bila pogajanja prekinjena zaradi volivne kampanje v Angliji in Fuchsove zadeve. Ni bil pa najavljen datum obnovitve pogajanj.

PRAGA, 1. — Uradno poročilo o letalski nesreči češkoslovaškega letala na letalski progi Praga - M. Ostrava, ki se je zgodila v ponedeljek zjutraj na Moravskem pravi, da je nesreča zahtevala 8 mrtvih in 26 ranjenih, od katerih so štirje težko ranjeni.

KOMENTARJI o revalvaciji rublja

MOSKVA, 1. — Zunanje ministrstvo je sporočilo tujim diplomatičnim predstavništvom, da bo zaradi denarne reforme in ukaza o znižanju cen določen odslej diplomatični tečaj dolarja na 6 rubljev za dolar ter 16,80 rubljev za funt šterling; 100 švedskih kron bo veljalo 115 rubljev, 100 švicarskih frankov 137,21 rubljev. Ti tečaji pa bodo veljavni samo za prenos fondov poslaništev, dočim se bodo druge transakcije izvrševale po uradnem tečaju, ki je 4 rublje za dolar in 11,20 rubljev za funt šterling. Rubelj je torej uradno revalviran za približno 25 odst.

Ukaz o znižanju cen, ki je bil včeraj objavljen, je od decembra 1947 že četrti. V uvodu ukaza je rečeno, da bo znižanje omogočilo prebivalstvu, da prihrani skupno 110 milijard letno.

V Washingtonu ne pripisujejo posebne važnosti revalvaciji rublja in zatrjujejo, da je tečaj rublja umeten, ker sovjetska vlada ne dovoljuje njegovega prostega kroženja na mednarodnem trgu.

Dalje pripisujejo vašingtonski krogi sovjetskim voditeljem namen ustvariti «blok rublja» kot protiutež področju dolarja in funta šterlinga. Dalje se ugotavlja, da se na podlagi pogodbe, ki je bila pred kratkim podpisana med SZ in Maocetungom, gospodarsko pomoč 300 milijonov dolarjev, ki se je Sovjetska zveza obvezala dobaviti jo Kitajski, računa v dolarjih. Zdi se torej, da je ta pomoč še znižana zaradi revalvacije rublja v odnosu do dolarja.

Londonski «Financial Times» piše, da zvišanje tečaja rublja v odnosu do dolarja in funta šterlinga ne bo imelo nobene posledice za trgovinske odnose med Sov. zvezo ter področjem dolarja in funta sterlinga, ker se trgovinske transakcije med SZ in ostalimi državami izvzemši države Vzhodne Evrope izvajajo v dolarjih ali funtih. Isti list zatrjuje, da sovjetska valuta ni zvišala svoje kupne moči. Dalje pripominja, da bo ta revalvacija imela važnost v trgovini med SZ in državami Vzhodne Evrope, ker bodo te države morale prodajati svoje proizvode po ceni, ki bo v domači valuti nižja kakor do sedaj.

Sovjetski tisk posveča velike komentarje odloku o znižanju cen in poudarja, da je kapitalizem nezmožen zajamčiti normalen obstoj milijonom svojih delavcev, ki živijo v pogojih prisilnega suženjstva.

VEDNO VEČJI OBSEG *stavkovnega gibanja v Franciji*

Samo v pariški oblasti stavka sedaj že preko 200.000 delavcev

PARIZ, 1. — Stavkovno gibanje med pariškimi kovinarji in na drugih področjih po vsej Franciji se vedno bolj širi. Včeraj je samo v pariški oblasti stavkalo 200.000 delavcev raznih kategorij. Nameščenci pri pariški podzemeljski železnici in avtobusih pa so se pri referendumu z 80 odst. večino izrekli za stavko. Toda vlada že razmišlja, kako bi to stavko onemogočila. Sklenila je, da bo mobilizirala 3000 vozil in pri tem uporabila vojaštvo. Medtem so organizirali referendum o stavki tudi v podjetjih za razsvetljavo, kemijske proizvode, gledališčih, gradbenih podjetjih, rudnikih itd. Sindikalne organizacije električarjev in strojnikov v pariških gledališčih so pozvale delavce, naj 3. marca prekinejo delo za nedoločen čas, ker je finančno ministrstvo odklonilo njihove zahteve.

S sedanjimi stavkami hočejo delavci doseči revizijo vseh onih mezd, ki so v tolikih letih vladne blokade, ko so se cene stalno dvigale, ostale na taki višini, da so delavci prisiljeni živeti v največji revščini.

Vendar pa je vladni tisk tako nesramen, da govori o «političnih zarotah» in zahteva od vlade še ostrejše ukrepe proti delavstvu, ki se bori le za svoje najosnovnejše pravice.

Predsednik narodne skupščine Herriot je danes sprejel mednarodno delegacijo odbora svetovnega kongresa pristašev miru, ki mu je predložila predloge miru omenjenega odbora. Poročali so mu tudi o podobnih korakih, ki so jih izvršile mednarodne delegacije pri belgijskem in italijanskem parlamentu, in sporočili, da bodo v tem tednu odšle delegacije tudi v ZDA in SZ.

Panama bo priznala Franca?

PANAMA, 1. — Panamska vlada je prekinila diplomatske odnose s špansko begunsko republikansko vlado. Predsednik Arnulfo Arias je namreč včeraj podpisal ukaz, v katerem je rečeno, da španska republikanska vlada ne izvršuje svoje oblasti na nobenem delu španskega ozemlja in da odnosi z vlado, ki obstaja samo teoretično, nimajo nobene veljave. Dobro obveščeni krogi pravijo, da se za tem skriva bodoče priznanje Francove vlade s strani Paname

Zaključek debate v rimskem senatu

RIM, 1. — V italijanskem senatu se je zaključila debata o vladnem programu in senat je izglasoval De Gasperiju zaupnico s 176 glasovi proti 110 in 10 vzdržanih. Bivša vladna predsednika Nitti in Orlando sta glasovala proti De Gasperiju, vzdržali pa so se senatorji liberalne stranke.

Altrochè «baratto infame»!

«Leta 1946 smo morali — zaradi splošnega miru — pristati na mirovno pogodbo, ki je odtrgala sedanje Svobodno tržaško ozemlje od Jugoslavije, toda danes ne moremo dovoliti, da bi nove dele našega življa, ki po mirovni pogodbi niso pripadli Italiji, izročili njej. O tem si morajo biti na jasnem vsi tisti, ki danes organizirajo protijugoslovansko gonjo, da bi z njo prikrili svoje imperialistične želje.»

Tako je dobesedno izjavil minister za zunanje zadeve FLRJ Edvard Kardelj v svojem predvolivnem govoru v nedeljo 26. p. m. v Mariboru. Tržaški kominformisti in očetje «akcijskega odbora za obrambo Tržaškega ozemlja» prav dobro vedo, da je to vedno bilo in je tudi danes stališče vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije. Kljub temu pa pisarijo in vpijejo prvi, da je to stališče «baratto infame», drugi pa, da je to kršenje mirovne pogodbe z Italijo.

Zakaj so si izmislili kominformisti «baratto infame?» Izmislili so si ga zato, da bi z njim prikrili svojo sedanjo politiko glede tržaškega vprašanja, ki je dejansko na liniji politike italijanskih imperialistov. S tem svojim «barattom» po nalogu kominformističnega vodstva KPI dejansko pomagajo ustvarjati vse pogoje za nasprotja v tem delu Evrope in vodijo s tem tudi oni vojnohujskaško politiko; in prav to italijansko imperialistično politiko, t. j. priključitev Tržaškega ozemlja k Italiji, hočejo z geslom «baratto infame» vsiliti tržaškemu ljudstvu.

Zato so kominformistična gesla o miru in o borbi proti vojni nevarnosti itd. lažna. Zato se njihova gesla v bistvu prav nič ne razlikujejo od gesel imperialistov in reakcije. Zato so imperialisti in kominformisti od resolucije Informbiroja pa do danes na skupni liniji obrekovanja, klevet in laži proti ljudski oblasti v coni B in v Jugoslaviji. Zato so tudi skupno s tržaško italijansko reakcijo in indipendentisti uprizorili kampanjo proti coni B, ki je dosegla svoj vrhunec na predzadnjih štirih sejah tržaškega občinskega sveta z izglasovanjem CLN-ovske resolucije o združitvi in priključitvi obeh con k Italiji. In končno bodo prav iz teh razlogov še nadalje kljub jasnim in preciznim Kardeljevim izjavam govoričili, kričali in pisarili o «baratto infame».

Tega se zavedajo tudi očetje akcijskega odbora, ki objektivno s svojim početjem kominformistom pomagajo. Tudi ti očetje bodo še nadalje pisarili — kljub jasni Kardeljevi izjavi — o obrambi Tržaškega ozemlja in o jugoslovanski politiki, ki hoče baje prodati Trst Italiji. Santinovi krščanski zvezniki in Agnelettovi dolarski zvezniki ter oba «neodvisna» Slovenca pa s svojo protijugoslovansko, protidemokratično in protiljudsko politiko nočejo doseči nič drugega kot to, da bi angloameriška okupacijska vojska še nadalje ostala v coni A, da bi angloameriški imperialisti še nadalje imeli v tem važnem delu Evrope svojo politično, vohunsko in vojaško bazo.

Ce se torej na videz zdi, da se politika kominformistov in očetov akcijskega odbora med seboj razlikujeta, se ta razlika v odnosu obojih do Jugoslavije kaj hitro izgubi, kajti stališče obojih je - spričo njihovih skupnih interesov, ki so interesi angloameriškega in italijanskega imperializma - skupno in nujno protijudsko, protidemokratično.

V čem se torej protijugoslovansko stališče kominformistov in akcijskega odbora razlikuje od klerofašističnega stališča tržaških demokristjanov, ki so takoj po Kardeljevem govoru kriknili, da je «enfatica e prepotente dichiarazione», «falsamento della realtà», itd.?

V ničemer!

Zato so na predzadnjih štirih sejah CLN-ovski občinski svetovalci izrekli pohvalo prav tako kominformistom kot enemu izmed očetov akcijskega odbora, zahvalo, ki se večno ob slovesnih in važnih trenutkih izreka zvestim zaveznikom.

Engelbert Gangl

Dne 25. februarja t.l. je umrl v Metliki v Beli Krajini slovenski pesnik in pisatelj, član Društva slovenskih književnikov, ENGELBERT GANGL.

Pokojni Engelbert Gangl se je rodil 12. novembra leta 1873 v Metliki. Po poklicu je bil učitelj, pozneje pa šolski nadzornik. Služboval je v raznih krajih Slovenije, med temi od leta 1892-93 kot učitelj v Budanjah na Vipavskem, leta 1917 pa je učil na pripravnici za srednje šole v Trstu. Po prevratu 1918 se je vrnil v Ljubljano in postal šolski nadzornik.

Udejstvoval se je tudi kot novinar. Bil je glavni urednik «Solskega lista», od leta 1903 do 1919 pa glavni urednik stanovskega učiteljskega lista «Učiteljski tovariš». Pisal je tudi za druge časnike, tako za pedagoški časopis «Popotnik» in za sokolska glasila. Hkrati je bil eden glavnih organizatorjev jugoslovanskega učiteljstva in sokolstva. Udejstvoval se je tudi kot politik in bil 1908 izvoljen za deželnega poslanca.

Leta 1878 je izdal zbirko pesmi «Iz luči in teme». Napisal je več dramskih del, med katerimi je najbolj znana štiridejanska tragedija «Sin». Znane so njegove poljudne povesti, ki so izhajale pri Mohorjevi družbi kot «Veliki trgovec», «Trije rodovi» i. dr.

Zaslužen je kot mladinski pisatelj in je sodeloval v Gabrščkovi «Knjižnici za mladino», kjer je objavil zbirko otroških pesmi «Pisanice». Ustanovil je mladinski list «Zvonček», hkrati pa je urejeval obnovljeno knjižnico za mladino. Izdajal je «Zbrane spise za mladino». Sestavil je več šolskih knjig.

Na stara leta se je naselil v svojem rojstnem kraju v Metliki. Med narodno-osvobodilno borbo je bil leta 1944 med ustanovitelji Rdečega križa Slovenije na takratnem osvobojenem ozemlju v Beli Krajini. Bil je izvoljen za podpredsednika Glavnega odbora. Poizkusil je vse divjanje nemškega fašističnega okupatorja: pri bombardiranju Novega mesta leta

TRŽAŠKI DNEVNIK

LEP KONCERT „IVANA CANKARJA“ v Nabrežini

Preteklo nedeljo je priredilo Prosvetno društvo «Ivan Cankar» koncert v Nabrežini. Koncert je bil prav za prav revija vseh društvenih odsekov. Slišali smo moški zbor, ženski ter mešani zbor, tamburaški zbor in recitatorje dramskega odseka. Ko so se na odru vrstile razne skupine, sem se nehote spomnil na bližnjo preteklost, ko so si dva ali trije ljudje lastili pravico govoriti v imenu društva «Cankar» in si privoščili celo veselje, da so na neka vrata pritrdili društveno ime... Kako smešno in otročje se mi je to zdelo v nedeljo na Nabrežini, ko so stali pred nami resnični prosvetni delavci in resnični člani društva «Ivan Cankar». Člani, od katerih marsikateri že desetletja vztrajno in uporno gradi našo kulturo. Sedaj razumem jezo lažiinternacionalističnih kominformistov, ki so se znesli prav nad tov. Švaro.

Program je otvoril moški zbor z Juvančevo «Slovensko zemljo». Sledile so precej težka Ravnikova «Kam si šla...», Švarova priredba ruske narodne «Kraguljčki» za moški zbor in nekaj narodnih. S to priredbo je pevovodja Švara dokazal, da bi se mogel z uspehom udejstvovati tudi na tem polju, toda žal, tudi njega ovira tiranščas. «Bolen mi leži» je, čeprav makedonska, postala pri nas zelo popularna; dokaz, kako so si jugoslovanski narodi duhovno blizu.

Za moškim zborom se nam je predstavil ženski zbor s tremi pesmimi, nato pa celoten mešani zbor prav tako s tremi. Člani dramske sekcije so nam pa recitirali nekoliko Prešernovih pesnitev. Tamburaški zbor je nastopil s celo vrsto partizanskih in narodnih napevov. Posebno z nekaterimi so tamburaši izzvali živahno odobravanje. Koncert je zaključila «Le vkup uboga gmajna», ki jo je zapel mešani zbor ob spremljevanju tamburaškega zbora. Zela je seveda vihar odobravanja in so jo morali ponoviti.

Pevsko družino «Ivana Cankarja» smo že mnogokrat slišali, posebno moški zbor. Vsi kritiki so vedno zelo pozitivno ocenjevali delo šentjakobskih pevcev. Tudi v nedeljo so vse pevske skupine «Ivana Cankarja» potrdile svoj sloves. Vendar sem dobil vtis, da je celoten zbor nekako obstal in da ni v zadnjem času napredoval. Verjetno je glavni vzrok tega zastoja dejstvo, da se prav društvo «Ivan Cankar» trdo bori z vprašanjem društvenih prostorov. Upamo in želimo, da pride to agilno društvo čim prej do primernih prostorov. Takrat bo moglo svoje delovanje poglobiti in nam bo tako moglo nuditi mnogo več. To nam jamči dosedanja vztrajnost in požrtvovalnost članstva in agilnost in sposobnost dirigenta Vlada Švare.

Tamburaški zbor je v primeri s pevskim zborom še mlada formacija, vendar je že toliko vigrana, da je poslušalce, posebno z nekaterimi komadi, kar ogrela. Tov. Gerdol, ki se trudi s to skupino in zbira okoli nje prav mladino, zasluži za svoje delo vse priznanje.

Dramski odsek nas je z dobro dikcijo in primernim podajanjem prepričal, da se svoji nalogi posveča z vso resnostjo. (Ne morem si pa kaj, da ne bi grajal nekaterih poslušalcev, ki se nikakor ne morejo sprijazniti s tem, da se v dvorani med izvajanjem kulturnega programa ne sme kaditi. Kajenje v dvorani pomeni brezobzirnost do ostalih poslušalcev, še posebej pa do izvajalcev - pevcev). —v u

Razstava slovenske grafike v Nabrežini

V nedeljo dne 26. t. m. je priredila Slov.-hrv. prosvetna zveza iz Trsta, oz. točneje njen Odsek za znanost in umetnost, v Nabrežini razstavo slovenske sodobne grafike.

Bila je to prva umetniška prireditev te vrste v naši zapadni kraški prestolnici, ki jo je priredila SHPZ na podlagi sklepa svoje skupščine iz l. 1948., ki ji je poveril nalogo, da med slovensko ljudstvo širi tudi poznavanje likovne umetnosti, t. j. slikarstva, kiparstva in stavbarstva.

Razstava je po številnem obisku prav lepo uspela. Od otvoritve ob 11. uri dopoldne pa do 20. ure zvečer, ko se je razstava zaprla, je obiskalo razstavo, v novih prostorih OF, mnogo stotin gledalcev, največ takoj po otvoritvi, s skupinami mladine in nato zrelih mož, ter na večer cela množica, ki se je s koncerta «I. Cankarja» iz Trsta kar preselila na razstavo.

Kakšen je bil prvi vtis lepe umetnosti na naše nabrežinsko ljudstvo? Isti kot povsod drugod. Prvi hip, presenečeni pred nečim novim, pred novo lepoto, na katero, vsaj v tej obliki niso bili navajeni, so se takoj znašli po malo besedah tolmačenja, ter začutili stik z novim umetniškim svetom.

Najprej so se vživeli v Miheličev ciklus litografij iz narodno — osvobodilne vojne, ki jim je bil po snovi najbližji in tu tako človeško podan, nato pa Jakčeve krajine, pa «V gledališču» itd., zatem Lazarjeve dolenjske vaške krajine, Gorjupova, in Debenjakove rože, drevo itd. Kralja se je še marsikdo spomnil in njegovega prejšnjega načina slikanja, pa nekateri že tudi Pilona. Maleš in deloma Pilon sta bila bolj trd oreh za splošen okus, medtem ko je Sedej zelo ugajal in tako tudi Pirnat.

Vsekakor je imelo prvo poznanstvo z moderno slovensko umetnostjo srečno obliko, razbit je prej obstoječi predsodek, češ to pa ni za nas, tega ne razumemo.

Razgaljena podlost kominformističnega poročanja

S štiri in petkolonskimi naslovi sta kominformistična „L' Unità“ in „Il Lavoratore“ poročala o „OZNI na delu“ - v resnici pa je šlo za zgodbo, ki si jo je izmislil železničar, potem ko je med službo zaspal

Kdo se ne spominja onih groznih dni proti koncu novembra lanskega leta? Na železniški postaji v Devinu so trije neznanci oboroženi z brzostrelkami — eden je imel tudi radijski oddajnik — onemogočili železničarju, da bi se premaknil in dajal znamenja vlakom, ali je proga prosta ali ne. To je bilo ponoči, prav v polnočnih uran. Tri ure je trajalo, preden so se neznanci odpravili in izginili v smeri proti jugoslovanski meji.

Da je grozotnost tega dogodka dobila svojo pravo težo, so poskrbeli vneti uredniki kominformističnih glasil «Unità» in «Il Lavoratore». Vse so natanko preiskali, se dodobra pomenili z železničarjem, ki se imenuje Anton Zigon, in nepogrešljivo uganili in ugotovili: «OZNA na delu!» Od teh strašnih odkritij je kajpak nastal med prebivalstvom silen preplah. OZNA, OZNA, vsepovsod OZNA! Včasih te ubijejo, včasih tuči ne, kot na primer Zigona, ampak vseeno je strašno! Sreča v nesreči je že v tem, da imata «Unità» in «Lavoratore» tako sposobne urednike, da vso to nevarnost sproti odkrivajo, — čeprav nekoliko prepozno.

V onih dneh smo poslali tudi mi našega urednika v tiste kraje in kar naravnost k Zigonu. Takrat je že naš urednik, ki, sicer ni tako sposoben kot so pri «Unità» in «Lavoratore», ugotovil, da gre za navadno simulantstvo železničarja Zigona, ki včasih rad nekoliko preglobokoglenda v kozarec, in ki si je vso zgodbo izmislil, ker je v službi zaspal; na ta način je mislil, da bo uspel izmakniti se kazni. Našemu uredniku je že dejal, da so bili «neki» pri njem, ki so ga natančno spraševali o dogodku. On sicer ni nič govoril o OZNI, temveč nekdo od teh, ki so ga obiskali, je ob njegovem pripovedovanju dejal: «OZNA na delu!»

Toda tokrat so možgani kominformističnih urednikov nekoliko prepočasi funkcionirali. Gospodje namreč niso prav nič pomislili, da bo mogoče le cela stvar prišla na dan v drugačni obliki, kot so jo oni naslikali. Kar smo mi sami kar hitro ugotovili, sta ugotovili tudi policija in sodišče. («Unità» je sicer pozvala oblast, naj dogodek razčisti, a najbrž si je stvar drugače predstavljala). Predvčerajšnjim je bila razprava proti železničarju Zigonu, ki je bil obsojen zaradi simulacije zločina na eno leto in štiri mesece, ki se mu sicer odpustijo. Vestni poročevalci pri «Unità» so vest svojim čitateljem takoj javili. Toda koliksna razlika! Prej štiri in petkolonski naslovi z natančnim popisovanjem vseh strah in drget vzbujajočih podrobnosti, sedaj pa kratka vest 15 vrstic pod skromnim naslovom, popolnoma neopazna, da jo moraš posebej iskati.

Toda ne gre tukaj za nepremišljenost. Gospodje uredniki kominformističnih glasil vedo, da je to taktika vseh poklicnih obrekovalcev: laži, obrekuj, psuj, obmetavaj z najbolj umazanim blatom, kolikor moreš, izmišljuj si grozotne dogodke — jutri lahko vse to prekličeš. Toda medtem ko si včeraj lagal in obrekoval na način, da je čitalo te umazanosti tisoč ljudi, stori jutri tako, da bo čitalo popravek samo pet ljudi. Tako bo obrekovanje mogoče vendar le obrodilo nekaj sadu.

To taktiko poklicnega obrekovanja so si danes z obema rokama prisvojili kominformisti po vsem svetu, zakaj bi torej v Trstu capljali daleč za drugimi. Kako se vse to sklada s kakršno koli napredno idejo, pa je vprašanje, ki kominformistov ne zanima. Oni imajo danes le še eno idejo: blatiti Jugoslavijo in vse, kar je z njo kakor koli v zvezi. Zato je treba izrabljati celo nevestnega železničarja, ki je zaspal med službo. Res je, da je mnogo ljudi že pozabilo na pisanje «Unità» in «Lavoratore» v novembru in na to so gospodje uredniki že takrat nekoliko računali. Vendar so gotovo tudi ljudje, ki take stvari le opazijo in se iz tega tudi česa naučijo. Kdor kolj še kaj misli, pa bo lahko presodil, koliko veljave ima vse pisarjenje kominformističnih listov o Jugoslaviji, o coni B, o našem gibanju itd. Laž sicer lahko za nekaj časa drži, a za dolgo ne.

COSA STA DIVENTANDO IL NOSTRO TERRITORIO "LIBERO„?

Tre uomini con mitra e radio occupano la stazione di Duino per un'ora e mezzo

Gli sconosciuti si dileguarono poi indisturbati verso il confine della Jugoslavia

Non a caso dicevamo l'altro giorno che tutta una serie di atti accaduti recentemente segnava una recrudescenza di certe azioni terroristiche nella nostra città ad opera di sicari dell'OZNA alle dirette dipendenze di Capodistria.

Z zgornjim naslovom, ki je bil še za dve koloni večji, je «L'Unità» zaskrbljeno spraševala kaj se dogaja z našim «svobodnim» ozemljem, ko neznanci z brzostrelkami lahko za več ur zasedejo železniško postajo. Začetek članka takoj pojasni, da gre za akcijo OZNE.

L'OZNA opera indisturbata in città e nel circondario

Quando l'autorità si deciderà a interrompere la catena dei crimini e delle provocazioni?

Tre giorni dopo, altra ricomparsa dell'UDBA. Alcuni minuti dopo il passaggio dell'«Orient Express», sono le 23.50, entrano nella piccola stazione di Duino del Timavo tre individui armati di mitra «Berretta» cal. 9. Uno di loro porta alla testa delle strane cuffie fissate al mento con dello spago ed alla schiena un piccolo zaino contenente un apparecchio radio trasmittente. E' di servizio alla stazione il capo guardia Antonio Sigoni a cui gli strani

Tudi «Il Lavoratore» je pograbil «ugodno» priliko in pod štirikolonskim naslovom razglasil, kako OZNA «neovirano deluje». In potem v članku s sposobnostjo pisca detektivskih romanov opisuje «napad» na postajo v Devinu.

Un anno e quattro mesi al ferroviere Sigoni

Il ferroviere Antonio Sigoni, di 31 anni, abitante ad Aurisina (casello ferroviario) è stato condannato ieri dal pretore Rossi (P.M.: Del Conti, canc.: Chenti), a un anno e quattro mesi di reclusione con il beneficio del condono, per «simulazione di reato». Il Sigoni, la notte del 21 novembre scorso, aveva riferito alla polizia di essere rimasto vittima di un'aggressione e di violenze a mano armata ad opera di sconosciuti, mentre era in servizio alla stazione ferroviaria di Duino.

Posnetek na desni (droben tisk) pa nam kaže skromno poročilce v včerajšnji «L' Unità». Kje je tokrat ostala OZNA?

Marec je pritisnil na barometer

Zaradi nizkega zračnega pritiska se je vreme nenadno poslabšalo nele pri nas, marveč nad vso Srednjo Evropo. Medtem ko so severneje deležni obilnih snežnih in dežnih padavin, se je v Trstu včeraj zjutraj zopet pojavila burja z zaleti, ki so dosegli do 115 km brzine na uro. Čez dan je popustila na okrog 80 in proti večeru celo na 70 km, kajti barometer se je od 8. ure zjutraj do pol osme zvečer dvignil s 756.1 na 758.8. Od popolne jutranje oblačnosti se je nebo proti večeru docela zjasnilo, tako da je vidljivost dosegla malone 15 km. Le temperatura se zaenkrat še noče dvigniti kaj več kakor na 6 stopenj, in kakor pravi metereološko poročilo, je bilo tudi morje zvečer še zelo razburkano. Dviganje barometra pa obeta vsekakor izboljšanje vremena.

Obvestilo tajništva ZDTV

V zvezi s člankom, ki ga je objavil časopis «Le Ultime Notizie» dne 28. februarja pod naslovom: «La grande idea: rubare gli indumenti del Ponziania», se čutimo dolžni, da obvestimo javnost, da niti igralec nogometnega društva «Romagna», niti oni, ki s od njega kupili ukradeno športno opremo na igrišču Sv. Andreja, ne pripadajo Zvezi društev za telesno vzgojo. Prav tako pa se tudi čudimo piscu članka; da ne ve, da je športno društvo «Romagna» včlanjeno v FIGC (Italijanski nogometni zvezi) in ne v ZDTV

Trčenje tramvaja z avtomobilom

V petek ob 23 sta pred barom «Preti» v Ul. Cesare Battisti trčila tramvajski voz linije št. 7 in avtomobil znamke Fiat 1100 Ts 1227. Na srečo ni bilo nobenih človeških žrtev in prav tako le neznatna materialna škoda na obeh vozilih.

Žepar v Miljah

Tudi Milje so si žeparji izbrali za cono svojih nepoštenih spretnoprstnih operacij. V zadnjih dneh je bila žrtev takega dolgoprstneža Ellera Ondina, ki ji je žepar v baru «Lavantini» v Miljah izmaknil denarnico, v kateri je imela k sreči le 600 lir gotovine in osebne dokumente. Policija je pričela s poizvedbami, ki do sedaj še niso rodile nobenega uspeha.

Prešernove proslave so dokaz, da naša društva zopet delajo

Pri letošnjih Prešernovih proslavah je že močno opazno, kako so naši ljudje sposobni, da take prireditve izvedejo tudi z lastnimi močmi

V Plavjah

V nizu proslav Prešernovega spomina, ki so jih naša društva kot vsako leto februarja meseca tudi letos priredila v istem razdobju, je tudi prosvetno društvo v Plavjah zbralo vaščane svoje vasi v soboto 25. februarja k prireditvi, namenjeni spoznavanju veličine Prešernovega duha. Tov. prof. Nada Ruplova je v jasnih in lepih besedah orisala Prešernovo življenje, njegovo dobo in lepoto njegovih pesmi. Vmes so člani društva jasno in naravno recitirali Prešernovega Povodnega moža in nekaj njegovih Gazel. Zbor je zapel Prešernove pesmi «Pod oknom» in «Zapuščena». Nato so pionirčki ljubko zareli «Zdravljico». Proslava je bila zelo prisrčna in predavanje, recitacije ter petje je prišlo do popolne veljave.

V Dolini

Prešernova proslava v Dolini v soboto 25. februarja spada med lepše in bolje pripravljene letošnje prireditve te vrste ob obletnici njegove smrti. Prosvetno društvo v tem kraju je šlo vedno za tem, da pripravi svoje kulturne manifestacije vsestransko lepo zaokroženo in da so izvajanja dobra. Tako je tudi tokrat to društvo priredilo proslavo z lastnimi močmi od predavanja do recitacij in petja. To je lep dokaz velike zmogljivosti tega društva in pravilnega razumevanja prosvetnega dela in njegovega pomena za razvoj kulturnega življenja našega ljudstva.

Predavanje in ves program sta pokazala, da so prireditelji proslave popolnoma doumeli veličino Prešernovega duha in njegov pomen za vse življenje slovenskega naroda od tedaj dalje. Ves spored je jasno izluščil vzvišeno lepoto njegove umetnosti, ki je zrasla iz njega samega, ker Prešeren pač ni imel vzorov med Slovenci, ih kar je iz tujih literatur prenesel na naša tla, je moral prilagoditi duhu našega jezika Sam je priredil ljudsko še preprosto govorico in jo prilagodil tako, da je z njo lahko izražal vse potankosti čustva in misli. V sporedu se je pa odražalo tudi naše današnje stremljenje in v tem smo videli našo povezavo z našo preteklostjo, z našim izročilom, ki smo ga prejeli od prejšnjih rodov. V tem smislu je bil ves večer skladen in lep in poslušalci, katerih je bilo mnogo, so živo doumeli Prešernovo življenjsko tragedijo in njegov pomen za kulturno in politično rast slovenskega naroda.

V Padričah

Pri letošnjih Prešernovih proslavah smo opazili zelo lep napredek naših prosvetnih društev. Skoro povsod so prosvetna društva ob letošnji obletnici smrti našega velikega Prešerna proslavili njegov spomin z lastnimi močmi. Prejšnja leta so v mnogih primerih prišli društvom na pomoč kot recitatorji naši gledališki igralci in pa tudi solisti ali solistke za samospeve na besedilo Prešernovih pesmi. Letos so pa nekateri člani SNG le tu pa tam pomagali pri študiranju recitacijskih točk. To smo lahko ugotovili iz vseh dosedanjih poročil. Iz vsega tega lahko sklepamo, da so društva postala bolj iniciativna in da je našemu ljudstvu neposredneje prišel v zavest Prešernov duševni lik.

Kot druga društva je tudi pevsko društvo «Slavec» v Padričah samo brez pomoči izven društva priredilo v ponedeljek, 27 februarja zelo lepo in prisrčno Prešernovo proslavo. O Prešernu je spregovoril tov. pevovodja Rafael Grgič, ki je jasno prikazal njegovo poslanstvo med slovenskim narodom v dobi pred 100 leti, ko je on kot prvi pokazal novo pot in povedal, da bo svoboda prinesla narodu novo življenje in da je torej potrebno prizadevanje za lastno svobodo in za bratstvo med narodi. Sodelovali so pevski zbor in domači recitatorji, ki so pričarali pri poslušalcih lepoto njegove pesmi.

Obenem je bila tudi knjižna razstava starejših knjig in raznih novih knjižnih izdaj. Razstava ostane odprta še ves teden. St.

Knjige „Prešernove knjižnice“

Prispele so knjige «Prešernove knjižnice» za leto 1950. Zbirka obsega pet zanimivih knjig in stane 250 lir. Naprodaj so v slovenskih knjigarnah v Trstu.

Uvedba 40-urnega delavnika bi prizadela zopet najpotrebnejše

Med delavci občinskega gospodarskega oddelka je nastalo dokajšnje nerazpoloženje zaradi odločitve VU, ki namerava na tem sektorju uvesti 40-urni delavnik. Ta ukrep bi baje omogočil zaposlitev še približno 300 delavcem brez stalne zaposlitve. S tem je hotela VU brškone ustreči enemu izmed predlogov, ki so jih predložile sindikalne organizacije za omiljenje brezposelnosti. Ker pa se ukrep VU nanaša zaenkrat le na brezposelne, pritegnjene k začasnim delom, ni mogoče predvideti posebnega olajšanja v vrstah brezposelnih, ki bi bilo opazno le v primeru, ako bi bil 40-urni delavnik raztegnjen na delavce vseh strok. Pri tem, kajpada, ni mogoče opravičiti odločbe VU, uvedene ravno pri onih delavcih, ki so s periodično zaposlitvijo že itak oškodovani na zaslužku.

Prav tako še vedno ni rešeno vprašanje grafičarjev, ki se vleče vse od decembrske stavke. Kakor je bilo obljubljeno, bi moral posredovalec pri ministrstvu za delo dr. Petrilli, že v teku včerajšnjega dne prinesti konkreten odgovor, toda razsodba se bo, kakor kaže, zavlekla, ker bo zajela tudi nekaj točk tarifne pogodbe. Zopet torej nepopustljivost delodajalcev, ki skušajo tudi takrat, ko gre le za nekaj lir poviška, oškodovati uslužbenca na drugi strani, da dokažejo na ta način svojo popolno oblastnost pri diktiranju delovnih pogojev.

Še ni izgledov za konec stavke INAM-a

Uslužbenci INAM-a še vedno ne vedo, koliko časa in zaslužka bodo morali žrtvovati za povoljno rešitev postavljenih zahtev. Včerajšnji sestanek predstavnikov stavkajočih s predsednikom cone dr. Palutanom je sicer trajal poldrugo uro, prinesel pa ni nič novega. Predsednik cone je ob koncu dolgotrajne razprave obljubil pritisniti na VU, naj ta posreduje direktno v Rimu, iz česar bi se dalo sklepati, da bi bilo mogoče rešiti vprašanje tržaških uslužbencev ločeno odnošno prej, nego bi prišlo do dokončnega sporazuma za vso Italijo.

ODMEVI ZADNJE STAVKE PRED SODIŠČEM

Dva stavkajoča delavca obsojena na 6 mesecev pogojno

Dogodek se je odigral 15. februarja letos pred hotelom „Excelsior“ Razprava proti šoferju Emilu Ferlugi odgodena do četrtka 9. t.m.

Dne 15. februarja letos so se vračali stavkajoči delavci v središče mesta z zborovanja na dvorišču Delavske zbornice. Ko so prišli do hotela «Ekselsior», so bile tam razvrščene policijske sile. Njihovi poveljniki so delavcem pričeli ukazovati, kako naj hodijo. Teh ukazov pa niso slišali delavci, ki so bili v zadnjih vrstah in ki so pritiskali na svoje tovariše. Policija je kot večkrat pričela surovo postopati, zaradi česar je prišlo do neredov. Policijski agent Kersovani je s svojim motorjem zavozil proti množici delavcev. Pri tem je z motorjem udaril ob rob pločnika in se prevrnil. To bi še ne bilo nič posebnega, če ne bi takrat inšpektor civilne policije Donati obtožil Boschinija Stefana, da ga je videl, kako je udaril Kersovanija. V gruči, ki je tako nastala sta se znašla tudi Zorzut Dionisio, ki je baje brcnil inšpektorja Donatija, in agent civilne policije Cova, ki je s pendrekom udaril Zorzuta po glavi.

Člani civilne policije so nato vložili tožbo proti Zorzutu in Boschiniju, češ da sta se upirala funkcionarjem javne oblasti in jim tudi prizadejala poškodbe, okrožno sodišče v Trstu pa je včeraj v tej zadevi razpravljalo. Po zaslišanju nekaj prič obrambe in obtožbe je nato izreklo sodbo, v kateri je oba obtoženca obsodilo na 6 mesecev pogojno s privilegijem, da kazen ne bo vpisana v kazenski list.

* * *

Isto sodišče je predvčerajšnjim odgodilo razpravo proti šoferju Emilu Ferlugi s Konkonela, obtoženemu, da je 21. decembra lani pri znani avtobusni nesreči v Nabrežini zakrivil smrt štirih oseb. Takrat so se smrtno ponesrečili 23-letna učiteljica Marija Bitežnik iz Gorice, 35-letni avtobusni spremevodnik Giulio Mazzuc iz Trsta, gospodinja Skerk Kristina iz Trnovice in 37-letni član civilne policije Tullio De Stefani iz Trsta, ranjeni pa so bili Ema Skerk, Paola Nissato, Violeta Furlan in Vilma Gabrovec.

Ponovna razprava bo v četrtek 9. marca letos, ko bodo govorili predstavniki obtožnice in obrambe.

Od doma je izginil

Dall'Oste Bruno iz Ul. R. Manna 11 je prijavil na glavni policijski postaji v Trstu, da je 17. t. m. od 10 naprej neznanokam izginil njegov sostanovalec Venari Romano. Dall'Oste policiji ni znal povedati, kako je bil Venari oblečen. Vsakdo je naprošen, da najbližji policijski postaji takoj sporoči, če bi kaj vedel o izginulem možu.

TEČAJI ZA STROKOVNO PREVZGOJO

TRST 1. — Oddelek za delo je pooblaščen sprejeti začasno 100 novih oseb v razne tečaje za strokovno prevzgojo, ki se vršijo pod njegovim nadzorstvom. V listih bo objavljeno, kako naj se vložijo prošnje za sprejem v te tečaje.

Otvoritvena kolesarska dirka na Opčinah

Tržaški Velo Club organizira za nedeljo 5. t. m. na Opčinah otvoritveno kolesarsko dirko z nagradami. Proga, ki bo dolga 80 km, bo vodila z Opčin preko Trebč, Bazovice, Kamnoloma Faccanoni, Obeliska, Trbiške ceste, Sesljana, Proseka Opčin, Trbiške ceste s ciljem na Opčinah. Zbirališče dirkačev bo točno ob 9 pri gostilni Fabčič, začetek dirke pol ure kasneje.

Za dirko je prijavljenih že lepo število znanih kolesarjev tako iz Trsta in okolice, kakor tudi od Istrskega kolesarskega odseka. Prijave, ki bodo zaključene v soboto, sprejema Tržaški Velo Club, Ul. Machjavelli 12, II vsak dan od 18. ure dalje.

VREDNI SO POHVALE

OD LEVE NA DESNO: APOLLONIO GIACOMO IZ ANKARANA, STEPANCIĆ ZDRAVKO IZ KOPRA, ANDRIOLI SLAVKO IZ ANKARANA, VALENTIĆ JOŽE IZ VALMARINA IN MARSETIĆ VOJKO IZ VALMARINA.

Že od začetka so stalno zaposleni pri razdeljevanju živeža v Skofijah. Od 17. februarja dalje imajo vsak dan polne roke dela od ranega jutra do poznega večera, da ustrežejo številnim delavcem iz Trsta, ki stalno prihajajo tja po živež, ki so jim ga zbrali istrski delavci kot bratsko pomoč v stavki. Veseli so svojega dela, ko vidijo vedno nove obraze zadovoljnih tržaških delavcev. Kljub napornemu delu so ves čas nasmejani in vljudni do vseh. Za svoje delo, marljivost in zavednost so vredni pohvale.

KOLEDAR

Gledališče - Kino - Radio

Četrtek 2. marca
Simplicij, Belin
Sonce vzide ob 6.44, zatone ob 17.52. Dolžina dneva 11.09. Luna vzide ob 15.25, zatone ob 6.03.
Jutri petek 3. marca
Kunigunda, Milana

SPOMINSKI DNEVI

1949 se je stavka delavcev ladjedelnice Sv. Marka razširila tudi na ostale ladjedelnice. Stopili so v stavko tudi delavci Crda. Stavka je trajala 8 dni.

PROSVETNA DRUŠTVA

PEVSKI ZBOR IZ SKEDNJA ima danes (četrtek) pevsko vajo, namesto jutri.

SVETOIVANSKI PEVSKI ZBOR «SKAMPERLE» ima redno pevsko vajo jutri (petek) namesto danes. Pridite vsi in točno!

Obiščite umetniško razstavo Jožeta Cesarja

V galeriji «Scorpione» razstavlja tržaški slikar Jože Cesar oljnate slike, portrete in krajine. Opozarjamo naše kulturno občinstvo, da si ta dela ogleda, ki so po mnenju mnogih njegove najboljše stvaritve, in da s tem priznanje umetniku.

Vabimo

vše starše dijakov, člani Dijaške matice in prijatelje mladine

NA PRESERNOVO PROSLAVO

ki bo v nedeljo 5. marca ob 9 v Dijaškem domu

in na roditeljski sestanek,

ki bo takoj po proslavi.

V nedeljo ustanovni sestanek Sindikalnega akc. odbora za obnovo razrednih sindikatov

Po sklepu plenarnega zasedanja Sindikalnega akcijskega odbora v Trstu in II. okrožnega zborovanja Enotnih sindikatov bo v nedeljo 5. marca 1950 ustanovni sestanek Sindikalnega akcijskega odbora za obnovo razrednih sindikatov Tržaškega ozemlja (obeh con).

Člani akcijskega odbora iz cone A kakor tisti, ki so bili določeni na sindikalnem zborovanju Istrskega okrožja, bodo prejeli vabilo, v katerem bo označena ura in kraj sestanka.

Koncert Komornega zbora

Ljubitelje petja opozarjamo na koncert Komornega zbora iz Trsta, ki bo DANES ob 20.30 v koprskem radiu. Pel bo Mokranjčeve rukovete.

ROJSTVA SMRTI IN POROKE

Dne 1. marca 1950 se je v Trstu rodilo 10 otrok, umrlo je 7 oseb (1 mrtvorojen), poroki pa sta bili dve.

Poročili so se: narednik ameriške vojske Stuart J. Aiken in gospodinja Marija Romei, mehanik Mario Martini in uradnica Aurora Miani.

Umrli so: 73-letni Emilij Maddalena, 77-letni Rudolf Bayer, 60-letna Marija Ražman, por. Paoli, 48-letna Angela Marija Lorenzini, por. Osenda, 87-letni Josip Gruden, 68-letna Marija Urbas, vd. Selaut, 77-letna Concetta Amoro, vd. Acerezza.

Draginjske doklade

TRST, 1. — Po ukazu Zavezniške vojaške uprave štev. 31, bo Socialno skrbstvo (Previdenza Sociale) tudi nadalje skozi leto 1950 plačevalo dodatne draginjske doklade, ki jih je dovolil člen 1. ukaza štev. 173 od 17. avgusta 1949, osebam, ki uživajo pokojnino zaradi starosti, kot invalidi ali preostali. Te doklade bodo plačevali iz sklada solidarnosti, kakor določa člen III. ukaza štev. 462 od 11. septembra 1947. Ukaz bo stopil v veljavo, ko bo objavljen v Uradnem listu ZVU.

PLACILO ENOTNIH POLJEDELSKIH PRISPEVKOV

TRST, 1. — Kakor določa ukaz štev. 32, ki ga je pred kratkim podpisal generalni ravnatelj za civ. zadeve ZVU, veljata tudi za to leto isti posojpek in rok, ki sta bila določena leta 1949 za plačilo enotnih poljedelskih prispevkov (tako imenovani «contributi unificati») v smislu ukaza štev. 164.

Omenjeni ukaz bo stopil v veljavo, ko bo objavljen v Uradnem listu Zavezniške vojaške uprave.

UPORABA INDUSTRIJSKEGA ELEKTRIČNEGA TOKA

TRST, 1. (AIS) — Oddelek ZVU za javne naprave je danes sporočil, da je ukinjena omejitev uporabe industrijskega električnega toka na angloameriškem področju STO-ja, ki je bila določena za en dan na teden. Količina kilovatov za industrijo se mora v bodoče urediti tako, da odgovarja sto odstotni ravni dvomesečne potrošnje v maju in juniju 1949. Ta ukaz za javne naprave Zavezniške vojaške uprave stopa v veljavo takoj.

Izlet PDT v Sappado

Planinsko društvo v Trstu ponovno organizira smučarski izlet dne 5. marca v Sappado. Prijave sprejema Gec v Rojanu, Trg Tra i Rivi 3 in Transalpina, Ul. Settefontane 3 ves dan ter Zveza društev za telesno vzgojo, Ul. Machiavelli 13 dnevno od 19. do 20. ure. Zaključek prijav v soboto.

Zaradi ugodnih snežnih razmer bo izlet prav zagotovo. Odhod ob pol 5 zjutraj iz Ul. F. Severo. Potnina za člane znaša 700 lir, za nečlane 750 lir.

IZLET NA SNEŽNIK

pa je zaradi tehnično-prometnih težav odpovedan.

V nedeljo kros na Opčinah

V nedeljo bo na Opčinah tekma v krosu na 4 kilometre. Tekme se lahko udeleže vsi atleti iz cone A in B Tržaškega ozemlja, ki imajo vsaj 14 let. Za tekmovalce je pripravljenih mnogo lepih nagrad, kakor tudi nagrada za moštvo, ki bo med prvimi dvajsetimi tekmovalci zbralo največ točk. Zbirališče ob 13.30 pri strelišču; start bo ob 14.30. Bodite točni!

Prijavite se za izlet

Potovalni urad «Adria-Express» priredi 19. marca izlet v Postojno ter 18. in 19. marca dvodnevni izlet v Ljubljano in na Bled. Vpisovanje za oba izleta se zaključi 4. marca. Vpisuje in daje informacije «Adria-Express», Ul. F. Severo 5, tel. 29-243.

Nočna služba lekarn v mesecu marcu

Cammello, Viale XX Settembre 4, tel. 65-11; Codermatz, Ul. S. Pietro 2, tel. 80-68; Godina, Trg sv. Jakoba 1, tel. 90-212, S. Sabba, Trg Valmaura 10, tel. 95-978, Vielmetti, Borzni trg 12, tel. 51-11; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju imata stalno nočno službo.

TRŽAŠKA BORZA

Zlati šterling 7800, papirnati šterling 1580, dolar 665, telegrafski dolar 670, švicarski frank 156, 100 francoskih frankov 170-172, avstrijski šiling 21.5-22, zlato 880.

Gledališče Verdi

Danes ob 20.45 bo v gledališču Verdi nastopila dramska skupina Calindri-Solari z delom G. B. Shawa «Nemogoči zaročenci», jutri Eligija Possentija «Takih je treba», v soboto pa Henequina in Vebra «Predsednica».

RADIO JUGOSL. CONE TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 240 m ali 1250 kc)

ČETRTEK 2. 3. 1950

6.30: Jutranja glasba; 6.45: Poročila v italijanščini in objava sporeda; 7.00: Napoved časa - poročila v slovenščini in objava sporeda; 7.15: Jutranja glasba. 12.00: Operna glasba; 12.30: Igrajo mojstri ritma; 12.45: Poročila v ital.; 13.00: Napoved časa - poročila v slov.; 13.45: Pevski koncert baritonista Ruždjaka nato lahka glasba; 13.45: Našim ženam (v ital.); 14.00: Igra kapela Stojana Stenovica; 14.30: Pregled tiska in poročila v ital.; 14.45: Pregled tiska in poročila v slov.

17.30: Aktualna politična vprašanja (v ital.); 17.45: Ritmična glasba; 18.00: Samospevi Vasilja Mirka; 18.20: Čajkovski: Serenada za godalni orkester, op. 48; **18.45: Poročila v hrvaščini; 19.00:** Glasbena medigra; 19.15: Poročila v ital.; 19.30: Napoved časa - poročila v slov.; 19.45: Ravel: Dafnis in Kloe - simfonična suita; 20.00: Jezikovni pogovori (v sl.); 20.10: Lahka slovenska glasba; 20.30: Poje komorni zbor iz Trsta; 21.00: Slovenski obzornik; 21.15: Koncert violinista Milana Viherja in pianistke Hilde Horakove; 22.00: Življenje jugoslovanskih narodov (v ital.); 22.20: Pester spored lahke glasbe; 23.00: Zadnja poročila v ital.; 23.05: Zadnja poročila v slov.; 23.10: Objava sporeda; 23.15: Glasba za lahko noč; 23.30: Zaključek.

KINO

Rossetti. 16.00: «Sužnje mesta», G. Rogers, Ray Milland.
Excelsior. 16.30: «Mademoiselle Du Barry».
Fenice. 16.15: «Ne varam Te, ampak te ljubim», Franchot Tone Janet Blair.
Filodrammatico. 13.30: «Lassijev mladič», Donald Crips.

•

Alabarda. 15.00: «Mayerlinska skrivnost», ljubezen Rudolfa Habsburškega.
Garibaldi. 14.30: «Nocoj sem zmagal tudi jaz», Robert Ryan.
Ideale. 15.30: «Skrivnost obeska», L. Day, R. Mitchum.
Impero. 14.30: «Tarzan in čarobni studenec».
Italia. 15.00: «Mayerlinska skrivnost», ljubezen Rudolfa Habsburškega.
Viale. 15.15: «Argentinske noči ljubezni», Don Ameche, Betty Grable.
Vittorio Veneto. 16.00: «Zapeljevanje», R. Hayworth.

•

Adua. 15.00: «Surova sila».
Armonia. 15.30: «Raziskovalec je izginil» Spencer Tracy, Nancy Kelly.
Azzurro. 16.00: «Nevidna pregrada», Gregory Peck.
Belvedere. 16.00: «Blodeči žid», V. Gasmann, V. Cortese.
«Ob morju». Danes zaprt.
Marconi. 15.30: «Maclovia», Maria Felix, P. Armendariz.
Massimo. 16.00: «Maskota modrih vragov», G. Cabbia.
Novo Cine. 14.30: «Argentinske noči... noči ljubezni», Don Ameche, Betty Grable.
Odeon. 16.00: «Diana

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301a - I. - TEL. 70

Z II. ZASEDANJA SKUPŠČINE ES

STVARNA POMOČ ES LJUDSKI OBLASTI

Izvleček poročila organizacijskega tajnika tov. Agarinisa o delovanju Enotnih sindikatov

Na zadnji redni skupščini okrožnega odbora ES je podal organizacijski tajnik tov. Agarinis obširno poročilo o delovanju Enotnih sindikatov.

Po uvodnih besedah o političnem položaju, zlasti pa o gospodarskem-socialnem položaju delavstva v coni A in drugod po svetu, o škodljivem delovanju tržaških likvidatorjev nekdaj tako enotne in mogočne sindikalne organizacije, je prešel na razna konkretna vprašanja.

Po načelih in naukih marksizma-leninizma so naši sindikati odpravili social-demokratsko pojmovanje, katero so uvedli v sindikate gospodje Juraga, Semilli, Destradi in drugi. Tako so naši sindikati pod vodstvom KP STO in njej na čelu tov. Babič rudili veliko pomoč ljudski oblasti.

Naša sindikalna organizacija je stvarno skozi dve leti podprla gospodarske načrte ljudske oblasti, z delom svojih članov gradila šole, zadružne domove, kar pomeni domove socializma na deželi, gradila je še športna igrišča, druga javna in zasebna poslopja, instalirala moderno opremljeno mehanično delavnico, nasadila parke, izvaja kanalizacijo, melioracije itd. Kar pa je glavno, odpravila je docela brezposelnost in visoko dvignila življenjsko raven ljudstva. V tem trenutku izvaja že enoletni plan, za katerega potrebuje vsaj še 1000 novih delovnih moči.

K tem uspehom so pripomogla tekmovanja, izvedena v pravem socialističnem duhu, da. lje delovne norme, stalna evidenca o dnevni doseženi proizvodnji, evidenca tistih, ki so si pridobili izredne zasluge pri delu in podobno. Tekmovanja kot za 1. maj, za Titov rojstni dan, v počastitev II. kongresa KP STO in ob zaključku leta 1949 dokazujejo, s kakšnim požrtvovanjem so se ljudske množice lotile vseh teh tekmovanj.

Tekmovalo je 52 sindikalnih podružnic, dvignilo proizvodnjo za 27 odstotkov in doprineslo 68.247 delovnih ur.

Niš manj, kot 52 podružnic je tekmovalo in sicer večinoma v tovarnah, ki so s svojim delom dvignile proizvodnjo povprečno za 27 odst. razen v tovarnah za konserviranje rib, kjer je primanjkovalo rib. Prostovoljno delo 68.247 ur predstavlja vrednost najmanj 1 milijona 150.883 din. S tem v zvezi je bilo samo v predkongresnem tekmovanju razglašenih 102 udarnika, 1 delavec za novatorje, več pa je bilo nagrajenih. Norme so bile uvedene v 76 od. stotkih konservne industrije in v 55 odst. gradbene delavnosti.

Posebno se je izkazal delovni kolektiv opekarne bivše «Nardone» v Izoli, kjer je bilo formiranih 8 delovnih brigad, ki so dvignile proizvodnjo za 230 odst. S tem si je ta podružnica pridobila dvakrat zaporedoma prehodno zastavico okrož. nega odbora ES in jo ima še zdaj v svojih rokah. Nadalje si je priborila dvakrat zaporedoma prehodno zastavico okraja Buje podružnica Edilita, ki gradi ondi hrvatsko gimnazijo, in podružnica Edilita v Kopru.

Poleg že ustanovljenih brigad v tovarnah Arrigoni v Izoli in v Umagu, De Langlade v Kopru in pri Ampelei v Izoli, jih je bilo formiranih še 31, in sicer 8 v opekarni bivše Nardone v Izoli, 11 pri Edilitu 3 pri Stilu, 6 pri Fructusu, vsi ti v Kopru in 3 pri Ediliču v Bujah. V tej dobi je bilo glede na to razglašenih 306 udarnikov.

Preskrba in stanovanja

Ta delovni sektor sindikalnih organizacij je ob pomoči in velikem razumevanju ljudske oblasti izvedel izredno koristno delo. Tako so prejeli delavci in delavke od časa 1. plenuma naslednje dodatne količine blaga in po teh cenah:

Za dodatno razdeljenih 220 ton krompirja, čigar cena je bila 1.540.000 din, so plačali 440.000 din, razliko 1.100.000 din je krila ljudska oblast. Za 12.400 metrov platna, ki je veljalo 4.650.000 din, so plačali 1.860.000 din, razlika 7.790.000 din je bila zopet bonificirana. Za 22.350 parov čevljev, ki so stali po nabavni ceni 33.525.000, so plačali le 13.410.000 din, razlika 20.115.000 din je šla v breme ljudske oblasti. Za 10.082 moških srajc, ki so veljale 3.825.900 din. Za 4.272 delovnih oblek (tute), ki so veljale 5.126.400 din, so plačali 2 milijona 136.000, razliko 3.090.400 pa zopet ljudska oblast.

V času od septembra do polovice novembra je bilo dodatno razdeljenih 76.230 kg jabolk, ki so veljala 1.600.830 din, za katera pa so člani podružnic plačali le 762,300 din. Za 300 parov usnjenih rokavic, ki so veljale 198.000, pa so plačali 68.640 din. Za 3000 metrov platna za delovne obleke, ki je veljalo 837.000 din, so plačali 290.400 din.

Od druge polovice novembra do januarja je bilo razdeljenih po znižanih cenah mnogo galanterijskega blaga; nakazilne knjižice LPV je prejelo nad 3.000 družinskih poglavarjev in 5000 oseb, ki nimajo lasne družine. Tako je bilo deležnih priboljškov 14.589 oseb. To število pa stalno raste. Navedene nakazilne knjižice služijo za nakup mleka in rib.

K že omenjenim nabavam po znižanih cenah je treba omeniti zlasti še nakup kuriva. Tako je bilo razdeljenih do septembra 1949 10.005 ton drv, ki so veljala 2.250.125 din, za 1.050.525 din. Enako so plačali za 126.000 kg koksa, ki je bil kupljen za 756.000 din samo 378.600 din, ostalo polovico je krila ljudska oblast. Naknadno je bilo razdeljenih še 6.000 stotov drv, ki so stala 2.100.000 din, za katera pa so plačali člani sindikatov 630.000 din itd.

Vse blago, ki je bilo dodatno razdeljeno, je stalo 78.617.767 din, vsa ostala razlika v znesku 52.559.375 din je bila bonificirana, kar pomeni 59.8 odst. nabavne cene.

V zadnjem času so bile otvorjene razne prodajalnice pri podjetjih. Tako ima Arrigoni v Izoli lastno podajalno za tkanine. Namen je, da bi dobila vsaka podružnica svojo trgovino. S tem bo prenehalo vsako čakanje potrošnikov v vrstah.

Važno je tudi, da so posamezni gospodarski aktivi pričeli rediti z odpadki iz menz prašiče. Tako ima Arrigoni v Izoli 60 prašičev, Ampelea in Nardone v Izoli gojita po 30 prašičev.

Vse to dokazuje, da so naši sindikati za izboljšanje življenjskega standarda delavstva storili mnogo. Enako se bodo morali s pomočjo ljudske oblasti oprijeti stanovanjskega vprašanja. V tem oziru pokažemo lahko le skromen začetek. Vendar gradimo delavske hiše v Izoli in v načrtu je podobna gradnja delavskih hiš tudi v Kopru in v Piranu.

Zaščita dela

V nadaljnjih izvajanjih se je tov. Agarinis pomudil pri vprašanju tehnične, higienske in zdravstvene zaščite dela. V tem pogledu so bili v nekaterih tovarnah postavljeni delavski inšpektorji. Na žalost že ni bilo mogoče preskrbeti si primeren kader istih. Kljub temu so sindikalne organizacije posredovale v raznih primerih in s tem odpravile nepravilnosti. Med drugim so rešile več primerov delovnih pogodb med zakupniki ter med nekaterimi nameščenci v zasebnih gospodarstvih.

Zlasti so izvršili delovni inšpektorji številna nadzorstva v tovarnah in pri gradbenih podjetjih, pri čemer so dali navodila zlasti v tem, da se zavaruje delavstvo pred vlago, škodljivimi prepihi in podobno.

Socialno zavarovanje

Skrb za zdravje delavcev je ena najpomembnejših nalog sindikalne organizacije, posebno tedaj, ko ima delovno ljudstvo oblast v svojih rokah. S tem v zvezi je tov. Agarinis navajal Lenina, ki je nekoč izjavil, da bi morali priti do tega, in plačati delavcu v času obolelosti popolno mezdo. Tako prejemajo delavci v socialistični Jugoslaviji namesto plačila treh dni v primeru bolezni, kakor se dogaja drugod, plačilo celotne mezde in v nekaterih primerih še več.

V Istrskem okrožju smo v letu 1949 uredili dom oddiha v Fieso pri Piranu, ki razpolaga s 110 posteljami in katerega oprema je veljala 1,300.000 din. Tu sem je prišlo lani na oddih 400 delavcev iz Jugoslavije, medtem ko je 253 naših delavcev letovalo na Bledu, Bohinju, Vratih, Gozdu Martuljku, Čufarjevemu domu itd.

V svojem nadaljnjem poročilu je tov. Agarinis podal pregled dela na kulturnem in športnem področju ES, kakor tudi na področju ljudske tehnike in socialistične preobrazbe vasi, o vprašanju žen kot delavk, pomočnikov in vajencev. O vsem tem bomo priobčili izvleček v jutrišnji številki.

Danes ob 14. uri bo v Kopru plenum okrožnega sveta SIAU

Od 1. marca dalje veljajo za cono B Tržaškega ozemlja sledeče znižane cene:

«LJUDSKI TEDNIK»,	izvod din	8.—, mesečno din	30.—
«RAZGLEDI»,	»	» 25.—, letno »	250.—
«GLAS MLADIH»,	»	» 12.—, » »	130.—

Cene «PRIMORSKEGA DNEVNIKA» ostanejo neizpremenjene, t. j. izvod din 3.—, mesečno din 70.—.

Uprava listov
Založništva tržaškega tiska

V Glemu smo sprejeli letni plan

V naši vasi si je ljudstvo postavilo svoj enoletni plan. Ker je zelo obširen, bo treba dobre organizacije, da ga bo Glem izvedel v določenem času.

V načrtu imamo zgraditev enega vodnjaka v Glemu in enega v vasi Skrljevec. Nadalje smo se odločili, da bomo popravili in očistili že obstoječe vodnjake, kakor tudi dokončali cesto Glem - Boršt, popravili cestni trakt Boršt - Skrljevec, Glem - Skrljevec, Glem - Rakova in Glem - Sturek.

Naša vas šteje komaj 162 prebivalcev in nima strokovnjakov, ki bi bili sposobni voditi in izvesti mojstrska dela, ki bodo potrebna pri graditvi novega rezervoarja današnjega vodovoda. Vaščani so pač sami kmetovalci. Toda če ne bo mogoče dobiti posebnega strokovnjaka, smo se odločili, da bomo tudi to delo napravili sami.

S tem v zvezi je ljudstvo na množičnem sestanku brez oklevanja sprejelo obveznost, da bomo organizirali brigade in na brigadni delovni način izvršili plan. Lahko rečem, da so se k prostovoljnemu delu javili vsi ljudje, celo pionirji in stari možje so se obvezali, da hočejo dati tudi oni svoj delež za izvedbo našega enoletnega gospodarskega plana. Ker bo imela vas Glem svojo delovno brigado in ker bo tudi v vasi Skrljevcu organizirana posebna brigada, ki bosta najprej začeli graditi vodnjak, bosta napovedali druga drugi tekmovanje.

Končno omenjam, da so si vse množične organizacije postavile svoj program dela, tako da ne bo zlasti nobenih zamud in ovir pri izvajanju našega plana.

V kratkem vam bom poročal kako napreduje naše delo. Tako bomo pokazali svojo zavest za skupnost!

J. E.

Ljudska univerza v Portorožu

V Ljudski univerzi v Portorožu bo v petek 3. marca ob 20. uri v dvorani hotela Helios predaval ravnatelj učiteljišča, tov. Janez Lucijan o temi «POREKLO IN RAZVOJ ČLOVEKA».

Poravnajte naročnino za Uradni list

Uprava «Uradnega lista vojne uprave JA jugoslovanske cone STO in Istrskega okrožnega LO» obvešča vse naročnike, da morajo poravnati naročnino za tekoče leto najkasneje do 5. marca, ker jim drugače ne bo dostavljala Uradnega lista po pošti.

Posamezne številke so naprodaj pri vseh podružnicah «LI-PA» v Kopru, Izoli, Piranu, Bujah, Umagu in Novem gradu.

Ustanovna skupščina strokovne zveze gradbenih delavcev ES za koprski okraj

Danes 2. marca ob 15. uri bo v mali dvorani gledališča v Kopru ustanovni občni zbor strokovne zveze gradbenih delavcev ES za krajevni odbor Koper

Dnevni red:

1. Volitev delovnega predsedstva, verifikacijske in volivne komisije.

2. Poročilo o delu in nalogah strokovne zveze gradbenih delavcev ES.

3. Diskusija o poročilu.

4. Volitve plenuma in delegatov v okrajno skupščino zveze.

5. Zaključna resolucija.

Koper

Planinski večer bo v soboto 4. marca

Planinsko društvo v Kopru priredi v soboto 4. marca ob 20. uri planinski večer v prostorih kopališča Sv. Nikolaj.

Za prevoz z avtobusi in ladjo bo poskrbljeno.

Zveza borcev našim ženam za 8. marec

Bliža se 8. marec, praznik naših naprednih demokratičnih žena. Mi borci se dobro zavedamo kakšno pomoč so nam žene nudile v času NOB, ko so požrtvovalno prenašale z nami vse trpljenje kot borke, bolničarke ali aktivistke. S svojo navzočnostjo v bojnih vrstah so nam krepile pogum, s skrbno nego so nam zdravile po sovražniku prizadete rane. Kot kurirke so ne glede na sovražnika, ki jih je obdajal od vseh strani, vzdrževale zveze med našimi edinicami, postavljale temelje ljudske oblasti, skrbele za oblačila, hrano in zdravila.

Tudi danes, ko je okupator pregnan iz naše domovine, se žene borijo za okrepitev ljudske oblasti, za dvig našega gospodarstva in za blagostanje delovnega ljudstva.

Matere, žene, sestre! Tudi mi borci hočemo počastiti veliki praznik 8. marec. Da bo ta dan čim bolj slavnosten, bomo postavili v Kopru spominsko ploščo padlim borcem in borkam mesta Koper ter povabili na proslavo družine padlih in vse demokratično ljudstvo. Krajevne zveze borcev bodo ženam poklonile za ta dan več izvodov glasila borcev «Partizan». Za ta dan bomo tudi obiskali družine padlih borcev.

Na kongres ASIZZ STO bomo poslali delegacijo, sestavljeno iz Slovencev, Italijanov in Hrvatov. V počastitev vašega kongresa bomo opravili 500 prostovoljnih ur dela.

Tovarišice, žene! To je le majhno priznanje za ves vaš trud in požrtvovalnost, ki naj vam služi kot vzpodbuda pri vašem napornem delu in kot obljuba, da vam bomo stali vedno ob strani in pomagali z vsemi močmi na poti napredka.

Naj živi naša napredna demokratična žena - borka za ljudsko oblast!

Slava padlim borkam!

KINO

KOPER:

3., 4., 5. marca «Nesrečna džungla»;
6., 7. marca «Vsi poznajo Suzano»;
10., 11., 12. marca «Veseli sleparji»;
13., 14. marca «Mala luka»;
17., 18., 19. marca «Tatovi koles»;
20., 21. marca «Družina Stoddard»;
24., 25., 26. marca «Janetina krivda»;
27., 28. marca «Robin Hood»;
31. marca, 1., 2. aprila «Kozorogovo znamenje».

IZOLA — ARRIGONI:

3., 4., 5. marca «Dama Montecristo»;
10., 11., 12. marca «Prijeten nasmeh»;
13., 14. marca «Janetina krivda»;
17., 18., 19. marca «Mehikanska bikoborba»;
24., 25., 26. marca «Totò-Mokò»;
27., 28., 31. marca «Venerin poljub»;
1., 2. aprila «Dve siroti».

IZOLA — ODEON:

3., 4., 5. marca «Frankensteinovi možgani»;
8., 9. marca «Nesrečna džungla»;
10., 11., 12. marca «Tatovi koles»;
17., 18., 19. marca «Dvojno življenje»;
20., 21. marca «Venerin poljub»;
24., 25., 26. 31., marca «Družina Stoddard»;
1., 2. aprila «Robin Hood».

PIRAN — TARTINI:

3., 4., 5. marca «Tatovi koles»;
6., 7. marca «Veseli sleparji»;
10., 11., 12. marca «Nesrečna džungla»;
13., 14. marca «Mala luka»;
17., 18., 19. marca «Družina Stoddard»;
20., 21. marca «Janetina krivda»;
24., 25., 26. marca «Robin Hood»;
27., 28., 31. marca «Kozorogovo znamenje»;
1., 2. aprila «Totò-Mokò».

Nov vozni red parnikov Koper - Trst

Odhod iz Kopra: ob 5.45 (V. Pisani), 7.30 (Levante), 8.30 (V. Pisani), 12.15 (Levante), 13.15 (V. Pisani), 17.00 (V. Pisani).

Odhod iz Trsta: ob 6.50 (V. Pisani), 10.00 (Levante), 11.00 (V. Pisani), 15.00 (V. Pisani), 17.00 (Levante), 18.15 (V. Pisani).

Ta vozni red je stopil v veljavo v ponedeljek 27. februarja. Obveščamo potnike, da je potniška ladja «Italia» v popravilu.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - UL. S. PELLICO 1 - II.; TEL. 11-32

Stavka uslužbencev INAM

Pričele bodo stavkati tudi druge podobne ustanove

Uslužbenci podjetja INAM so že lanskega leta, in sicer meseca novembra, najprej z mezdnim gibanjem, kasneje pa z devetdnevno stavko zahtevali, da se jim prizna pravilnik, ki določa njihove delovne pogoje. Te stavke se je udeležilo preko 12 tisoč uslužbencev.

Po treh mesecih, odkar je bila stavka s strani zainteresiranih ministrstev prekinjena, niso prišli do pogajanj; nasprotno so pristojna ministrstva celo preklicala predhodno sprejete določbe.

Zaradi tega je upravno in zdravstveno osebje INAM ponovno stopilo v stavko.

Stavko sporazumno vodita obe sindikalni organizaciji.

Do danes se stanje ni v ničemer izpremenilo. Uslužbenci enotno vztrajajo v stavki ter odločno zahtevajo zboljšanje svojih življenjskih pogojev. Stavka, ki se bo nadaljevala do pravične rešitve njihovih vprašanj, uživa največjo podporo prebivalstva. Po vestih, ki smo jih izvedeli iz sindikalnih krogov, se bo stavka v prihodnjih dneh še bolj zacstrila. Vse kaže, da si ji bodo priključile tudi druge podobne ustanove.

Zaplemba revije «Follie»

Na podlagi odredbe štev. 0775-A-7-B z dne 15. februarja 1950 izdane v Rimu je policija zaplenila v raznih časopisnih agencijah in prodajalnah 152 izvodov druge številke revije «Follie».

Darovi

Mladinski krožek iz Gorice je nabral ob II. kongresu ZSM kot darilo kongresu 14.850 lir. Mladinski krožek iz Podgore 2000. Skupno 16.850 lir.

KINO

VERDI. 17: «Don Juan», E. Flynn.
VITTORIA. 17: «Krištof Kolumb», F. March.
CENTRALE. 17: «Divji cvet».
MODERNO. 17: «Pesem ljubezni», K. Hepburn.
EDEN. 17: Nov program.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Danes redna seja občinskega upravnega odbora

Danes ob 10.30, se sestane v beli dvorani goriškega županstva k svoji redni tedenski seji občinski upravni odbor. Na dnevnem redu je sledeče: Sprejem v službo na poskus novega asistenta zavoda «Lenassi»; pregled in odobritev obračuna (drugi seznam) manjših upravnih potrošnikov v mesecu februarju; plačilo računov za popravilo termičnih naprav; dodelitev zemljišča pri Štandrežu ustanovi «INA-CASA»; nakup zemljišča DEVETTA za razširitev Ulice P. Diacono; določitev najemnine za prostore, ki jih zavzemajo bencinski razdeljevalci; razno.

Seja pokrajinske deputacije

Na zadnji seji pokrajinske deputacije, ki se je vršila pod predsedstvom odvetnika Culota, so odborniki razpravljali samo o problemih navadne uprave, ki se predvsem tičejo plačila raznih popravljalnih del, izvršenih v raznih institutih pod pokrajinsko upravo.

Nakazila za kavo in sladkor za zavode in javne obrate

Trgovska zbornica v Gorici sporoča vsem upravnikom zavodov in javnih obratov, da lahko dvignejo na njenem sedežu soba št. 6 nakazila za sladkor in kavo proste cone.

DRUGA KULTURNA PRIREDITEV V PEUMI

„Mogočni prstan" - pravljična igra Pavla Golie

Ni se še poleglo navdušenje nad res dobro podanim «Postrškom», katerega so ob kongresu ZSM z uspehom odigrali podgorski igralci, že nam v drugič podgorska igralska družina naznanja veselo vest. V nedeljo 5. marca, ko se bodo v isti dvorani, kot pred dnevi mladina, zbrale naše žene in ko si bodo v celodnevnem pretresanju povedale toliko važnega in rešile veliko perečih vprašanj, odločilnih za nas in naš obstoj, jih hočejo podgorski igralci povesti v začaran svet pravljic in jim prikazati čudovito igro «Mogočni prstan». Delo je prirejeno po Valjavčevi pravljični pesnitvi «Pastir». Dramatiziral ga je nam že znani avtor «Jurčka» P. Golia.

Podgorski igralci se za ta svoj nastop že dobro pripravljajo, saj so hoteli s to lepo pravljico nastopiti v jeseni na prostem, toda niso dobili dovoljenja. Med zimsko sezono in vse do danes so čakali na dvorano. Zato so z velikim veseljem sprejeli vest, da je končno le prišel dan, ko bodo lahko pokazali, kaj znajo. Mrzlično se pripravljajo na poslednje vaje. Skrbne mamice in tete jim kroje in šivajo kostume. Pa kaj bi ne! Kralji in princese z zamorskimi cesarji, vile, kače, psički in mucke, ki govore, plešejo in pojejo res ne nastopajo v življenju vsak dan. Zato je skrb naših mladih povsem upravičena.

Morda se bo kdo začudeno vprašal, čemu pravljična prireditev na kongresu naših žena in mater? Ni človeka, ki bi podvomil v to, da najde pot do materinega srca najlažje otrok, in če nam bodo otroci s svojim nastopom pokazali, kako pravica in dobrota zmagata v borbi proti zlobi in prevari, pa čeprav vse v pravljični obliki, bo s tem celodnevno delo naših žena na kongresu našlo lepo idejno in umetniško dopolnitev. Saj so slovenske matere tiste, ki nam z vso skrbjo vzgajajo mladino in ravno materin vpliv je mnogokrat v oblikovanju otrok odločilnejši kot vsi ostali vzgojni faktorji. Naše matere vedo, kakšna je v teh resnih časih njihova naloga. Dobro poznajo, kje in kakšen je sovražnik naše mladine, zato se trudijo, da bi vzgojile iz naše dece zavedne čuvarje naše besede in zemlje.

Podgorska mladina pa je ponosna, da bo njen nastop pripravil našim ženam in materam v težkih dneh nekaj trenutkov neskaljenega veselja in sreče.

IZ SVOBODNE GORIŠKE

Živahna predvolivna delavnost

V okraju Gorica je živahna delavnost v zvezi z bližnjimi volitvami Zveznega sveta FL RJ. Po vseh krajih, na področju 78 krajevnih ljudskih odborov, so bili sestanki aktivov in množična zborovanja članov množičnih organizacij, katera so bila obiskana s povprečno udeležbo 70 odst. Sestanki in zborovanja, na katerih so obravnavali pomen volitev, so potekali živahno.

Ljudstvo je živahno sodelovalo pri volitvah podpisnikov za kandidate in njihove nasprotnike. Ponekod so predlagali in izvolili tudi od 5 do 10 in tudi več podpisnikov. Tu so predlagali za podpisnika najboljšega vaškega političnega delavca in aktivista, tam kmeta zadružnika, v industrijskih centrih pa delavca udarnika, novatorja, tam zopet mladino in mater s številnimi otroki, drugod zopet delovnega inteligenta, skratka najbolj delavne ljudi — predane borce za izgradnjo socializma v naši državi. O vsakem predlaganem podpisniku so razpravljali o tem ali ima predlagani dovolj zaslug, da bo imel čast podpisati v imenu vseh zbranih kandidatno listo. Z zborovanj so poslali pozdravna pisma našim kandidatom Borisu Kraigherju in Jožefu Stakoliču.

Priprave služijo za utrjevanje množičnih organizacij in novoizvoljenih krajevnih ljudskih odborov in omasovitvi in učvrstitvi kmetijskih delovnih zadrug. Formirajo vaške frontne brigade za pomoč lokalni gospodarski delavnosti. Zbirajo stalno delovno silo v podeželju za našo industrijo in gradnje, sklepajo delovne pogoje, izpolnjujejo razne obveznosti in poživljajo kulturno in ideološko delo na vasi.

Na sestankih sprejemajo in obravnavajo tudi plane za delo in določajo, kaj bodo storili do volitev v novo ljudsko skupščino. Vas napoveduje vasi tekmovanje. V Opatjemselu na Krasu so napovedali tekmovanje Mirnu, Trnovcem pri Gorici in bližnjim vasem.

Mesto Solkan je napovedalo tekmovanje Sempetru in Grgarju. Poleg politične aktivizacije množic so pričeli v Solkanu tudi s kulturnim delom in komunalno dejavnostjo. Lotili so se urejevanja Srebrničevega trga in novih prostorov za Dom igre in dela, v katerem bo prostora za 60 otrok. Dom bo odprt že konec tega meseca, kar bo omogočilo, da se bo moglo zaposliti deset mater. Za dečjo restavracijo bodo dobili nove prostore. Prodajalno kruha in peciva bodo razširili tako, da bo obenem služila tudi za okrepčevalnico in otvorili restavracijo za službene potnike. Pričeli bodo z gradnjo nove javne kopalnice in javnega stranišča ter preuredili sejmišče in javno tehtnico. Pomagali bodo graditeljem Nove Gorice in opravili skupno nad 4000 ur prostovoljnega dela. Nudili vso moralno in materialno pomoč KOZ na Rafutu in izpolnili vse obveznosti za prvo četrtletje 1950. Brigada 20 frontovcev bo pripomogla pri lokalnih gospodarskih akcijah. Za kulturno politični dvig ljudskih množic bodo osnovali Ljudsko univerzo.

IZPRED SODNIJE

V pijanosti oklofutal policijskega agenta

Nekega večera preteklega decembra sta dva agenta javne varnosti naletela v bližini kina Verdi v Ul. Garibaldi na očitno vinjenega moža, ki je glasno vpil in se nedostojno vedel. Agenta sta moža legitimirala. Bil je 42 let stari Ragusa Ivan iz Majnice štev. 37 in mu velela, naj jima sledi. Toda Ragusa ju je pod vplivom zaužite pijače opsoval in enemu izmed nju celo prisolil klofuto. Tedaj sta ga agenta brez obotavljanja aretirala in naslednjega dne prijavila sodnim oblastem. Na včerajšnji razpravi na goriški kazenski sodniji so Raguso zaradi vinjenosti in psovanja agentov pri izvrševanju službe obsodili na 5 mesecev in 10 dni zapora ter 2000 lir globe. Kazen pa so mu v celoti odpustili na podlagi zakonske odredbe z dne 23. decembra 1949.

* * *

Na plačilo 5000 lir globe je nato sodnik dr. Pascoli obsodil 30-letnega Catania Petra iz Raštela 23. Kazen si je Catania prislužil zato, ker je v Raštelu vodil neki javen lokal, ki je last Bizjak Veronike, brez policijskega dovoljenja. Tudi zanj je prišel v poštev odpust.

Stara navada, železna srajca

Umaknitev tožbe je rešila večje zaporne kazni že večkrat kaznovanega mehanika, 53 let starega Macorja Jožefa iz Ul. sv. Ivana št. 30. Macor, ki je v našem mestu dobro znan kot pretkani slepar, je bil tokrat obtožen, da si je prisvojil 7000 lir na škodo Licerja Blaža. Ta denar je Macor prejel za kolo Licerja Blaža, ki ga je prodal nekemu Bresanu iz Fare. Kolo je Licer dal Macorju le v popravilo, toda ta ga je brez vsakega lastnikovega privoljenja prodal in si prisvojil denar.

Pri prestopu čez mejo so ga zasečili

Italijanske obmejne straže so preteklega decembra vlovile na državni meji med Italijo in Jugoslavijo v bližini pokopališča 28-letnega Leona Caltura iz Lecce, ki se je ravnokar vrnil iz Jugoslavije, kjer je bil več kot leto dni na delu. Preiskali so ga in ugotovili, da je šel v Jugoslavijo prav tako brez potnega dovoljenja kakor je prišel nazaj. Na sodniji so ga včeraj zaradi tega obsodili na 3 mesece zapora in 16.000 lir globe. Toda tudi njega je rešil odpust.

Tolpica mladih tatov na zatožni klopi

Predvčerajšnjim popoldne se je na goriškem kazenskem sodišču zaključila razprava proti skupini mladeničev iz Ul. Ascoli in Balilla, obtoženih, da so spomladi 1948 leta ponoči obiskali več bližnjih trgovcev, katerim so odnesli več steklenic vina, likerjev in stare železnine. Obtoženci so 20-letni Giannia Cocianni, 19-letni Romano Amorese, 18-letni Mihael Mavrič, 19-letni Alojz Giacomini, vsi iz Ul. Ascoli in 19-letni Klein Giobatta iz Ul. Balilla. Tatvine železnine je bil obtožen poleg teh tudi 17-letni Alino Minini iz Ul. Ascoli in kot kupca blaga tatinskega izvora pa 24-letni Marijan Del Fabbro in 54-letna Marija Sieve.

Razprava se je zaključila z obsodbo Kleina, Mavriča in Giacominija na 1 leto in 8 mesecev zapora ter plačilo 8500 lir globe. Mininiju so naložili 1 leto in 4 mesece zapora ter 8000 lir globe. Vse ostale obtožence pa so oprostili, ker niso zakrivili kaznivega dejanja.

Slike iz Slovenije o gradnji socializma

V Kranju ob 101. obletnici smrti dr. Franceta Prešerna

Vaščani Leskovice in Davče za so kar sami začeli pripravljati gradbeni material. Soli v teh dveh vaseh bosta to leto pod streho.

Po petletnem planu je predvideno, da bodo 3/4 šol spremenjene v nižje srednje šole.

Porast šolstva je viden iz naslednjega: 1947 so bile v Kranju štiri paralelke prvega razreda, 1948 pa je bilo že 10 paralelk. Ustanovljena je bila tudi ena gimnazija, tako da sta sedaj dve. Ker je bil dotok dijakov zelo velik, so v okolici ustanovili še dve sedemletki. V vsem okraju, ki ima okoli 75 tisoč ljudi, je sedaj 5 gimnazij, 8 sedemletk in več strokovnih šol, kot ekonomski in tekstilni tehnikum, dve glasbeni šoli in dva glasbena tečaja. Poleg teh imajo svoje šole tudi razne tovarne in obrati. Skupno število osnovnošolskih otrok, dijakov gimnazij in sedemletk je nad 12 tisoč.

Potrebni otroci dobivajo tudi dijaško podporo. V preteklem letu je bilo v ta namen porošenih 550.000 dinarjev. Po šolah delujejo mlečne kuhinje, kjer dobivajo otroci kruh, mleko, sir, piškote in drugo. Takih kuhinj je v okraju že 13 in je tega okrepčila deležnih nad 3 tisoč otrok. Ustanovili pa bodo še nadaljnjih šest takih kuhinj. Dijaki zaposlenih staršev in tisti, ki stanujejo daleč, bodo tako imeli na razpolago nad 800 kosil. Poleg tega pa delujejo še otroške restavracije, kjer dobivajo otroci po znižanih cenah razne priboljške.

Za bolj slabotne pa skrbijo s počitniškimi kolonijami, katerih je bilo lani organiziranih ena na Krku, druga na Tolminskem in dve doma. Za te je bilo izdanih nad pol milijona dinarjev.

Ne smem pri tako velikem razmahu šolstva mimo skrbi, ki jo posveča ljudska oblast zaposlenim materam in njihovim otrokom. V zvezi z naglim razvojem industrije (kar bom povedal v posebnem naslovu) in socializacije vasi, je bilo poskrbljeno za posebne ustanove za otroke, DID-Dom igre in dela. Do sedaj obstaja le pet takih domov: 3 v Kranju, eden v Tržiču in eden v Skofji Loki. To pa je še premalo in že skrbijo za ustanovitev še novih DID-ov. Tako v Stražišču, ki je tudi industrijski center in so žene zelo zaposlene v tovarnah. Žene terena Stražišče so se obvezale, da bodo do 8. marca ob pomoči ljudske oblasti poskrbele za uresničenje tega načrta. V Skofji Loki sedanji prostori ne odgovarjajo, zato bo MLO zgradil nov DID za 100 otrok. Do jeseni mora biti že pod streho. Vso pmoč bodo dale delovne brigade in tehnična šola JA v mestu. Gradijo še dva nova DID-a, enega na Golniku, drugega pa tovarna «Iskra» pri stanovanjskih blokih. Kmalu bo otvorjen tak DID tudi pri zadrugi «NIKO» v Železnikih.

TOVARNA «ISKRA» V KRANJU. — USMERJEVALNICA DOMA IZDELANIH ELEKTRIČNIH STEVCEV.

IVAN JEČNIK

dvanajstkratni udarnik in odlikovanec z redom dela II. stopnje.

Poleg vsega naštetega dela mislijo tudi na ustanovitev otroških igrišč, posebno v večjih industrijskih središčih, kot so Kranj, Tržič in Skofja Loka. To je samo del predvidenega načrta pri graditvi domov igre in dela ter otroških igrišč. Skupno delo, ki so si ga zastavile organizacije tega okraja, premaguje številne razvojne težave, ki nastajajo pri uresničevanju velikega načrta — graditve socializma.

V tovarni za fino mehaniko «Iskra»

Če sem veliko govoril v prvem delu opisa srečanja s Kranjčani o kulturni rasti in razvoju, je to zaradi mojih globokih vtisov. Pri tem me je vodila Prešernova misel: «Manj strašna noč je v črne zemlje krili...» v smislu — duševne teme — v katero so tlačili naše ljudstvo vsi prejšnji vladajoči krogi. Prešeren je v svoji pesnitvi prav gotovo hotel prikazati svojemu narodu tudi to temo, ki je zavirala in ustavljala vse velike sile, ki so spale v ljudstvu. Danes so se prebudile in ustvarjajo — v svetlem soncu svobode — tako velika dela, da se svet upravičeno čudi.

Ena izmed takih čudes je tovarna fine mehanike «Iskra», kjer so že lani začeli izdelovati novi socialistični ljudje tudi kinoprojektorje, katerih stara Jugoslavija ni izdelovala. Prvi kinoprojektorji so bili tudi na prvomajski paradi v Beogradu.

Ta tovarna je znana iz znamenite stavke leta 1935, ko je vse delavstvo stavkalo in ni hotelo iz tovarne. Ta stavkovni val se je iz te tovarne razširil po vsej Sloveniji. Ker niso mogli takratni oblastniki spraviti delavcev iz tovarne, so ponoči poslali nad nje pijane policaje in orožnike, ki so uporabljali solzilne bombe.

Prav na dan mojega obiska so imeli veliko slavnost. Najbolj zaslužni delavci so prejeli odlikovanja za svoje delovne uspehe. Ves delovni kolektiv je bil zbran v dvorani za sestanke.

Red dela II. stopnje je dobil tov. Ječnik Ivan, 12kratni udarnik. Red dela III. stopnje tovariši Primožič Adolf, Lampič Janez, Cudak Anica, Beguš Ivan in Talar Ivanka. Poleg teh je dobilo medaljo dela še 10 drugih tovarišev.

Ravnatelj tovarne je v svojem nagovoru poudaril, da se je «Iskra» razplamtela. To je zasluga vseh delavcev, posebno odlikovancev. Plan je tovarna izpolnila stoodstotno. Za tekoče leto pa ga bo izpolnila do 29. novembra. Delovni kolektiv «Iskre» je eden najboljših v Jugoslaviji.

Zastopniki vseh množičnih organizacij in tudi vojske so čestitali odlikovancem. Posebno živo je povedal zastopnik okrajne zveze borcev, ko je med drugimi podčrtal, da danes prejemajo delovni ljudje najvišja odlikovanja. Svetinje graditeljev socializma dičijo danes prsa delavcev. Ne samo v tej tovarni, tudi po drugih tovarnah Jugoslavije so delavci tako enotni in gradijo v naglem tempu socializem. Geslo pesnika Prešerna je prišlo v meso in kri vseh naših delovnih ljudi. Se bolj odločno, še bolj udarno nadaljnjim uspehom naproti. Iz «Iskre» mora nastati plamen, ki bo zajel vso Jugoslavijo.

*Tov. Ječnik, 12kratni udarnik in odlikovanec z redom dela, mi je na vprašanje, kako je delal, da je postal tolikokratni udarnik, odgovoril: «Vedno sem del

V LJUDSKI REVOLUCIJI SE JE RAZCVETELA UMETNOST IN KULTURA NARODOV FLRJ

Borba jugoslovanskih narodov za izgradnjo socializma je obenem tudi borba za čim hitrejši razvoj in utrditev socialistične idejnosti v kulturi in umetnosti.

Napredna gledanja v kulturi in umetnosti, zgrajena na načelih ideologije marksizma leninizma, so vzklila že v času narodnoosvobodilne borbe ter se razvijala vzporedno z ljudsko revolucijo.

Mnogi priznani jugoslovanski umetniki in kulturni delavci so se že v začetku upora pridružili prvim partizanskim odredom. Tem prvim so v teku borbe sledili njihovi številni učenci in nasledniki. Težka in dolgotrajna borba jih je izklesala v predane borce za človeške pravice, v ljudi, ki najgloblje razumejo trpljenje svojega naroda. Po osvoboditvi so se vrnili v svoje ateljeje, gledališča, koncertne dvorane in šole prežeti s silno željo, da ustvarijo nove umetnine, v katerih bodo zajeta vsa njihova doživetja iz težkih dni borbe — umetnine, ki bodo lahko razumljive širokim ljudskim množicam. Kot nosilci nove smeri v kulturi in umetnosti so nadaljevali borbo za odstranitev starih gledanj in za oživljenje socialističnega realizma.

Jugoslovansko državno vodstvo nudi veliko pomoč za dvig kulturnih ustanov, kar je velikega pomena za razvoj kulture in umetnosti. V letnem proračunu je bilo za izgradnjo kulturnih ustanov določenih nad 268 milijonov dinarjev, medtem ko je bilo v predvojni Jugoslaviji za te namene določenih komaj 36 milijonov dinarjev.

Da se vzgoji mladi kader ter da se omogoči študij vsem tistim, ki v predvojni Jugoslaviji niso mogli študirati, so samo v Ljubljani, glavnem mestu Slovenije, bile odprte tri umetniške akademije, akademija za likovno umetnost, akademija za gledališko umetnost in glasbena akademija. Te akademije obiskuje veliko število študentov iz vseh družbenih plasti. Zlasti lep uspeh so dosegli študenti akademije za likovno umetnost, kjer je bilo izmed 35 absolventov, prvih po osvoboditvi 15 najboljših izbranih za nadaljnji študij na dveletni specialni šoli, ki je obiskujejo samo najbolj sposobni študenti, ki imajo vse pogoje, da se razvijejo v resnične umetnike.

Mladi slikar Ivan Šubic, ki poseča drugi letnik specialne šole, je izmed najbolj nadarjenih študentov. Že kot učenec osnovne šole je z velikim veseljem risal v šolske zvezke. Pozneje ga je velika želja za slikanje privedla v Zagreb na umetniško akademijo. Kot sin revnega kmeta ni mogel pričakovati od doma nikakršne pomoči. Življenje mladega umetnika je bilo polno bede in razočaranj. Njegove fizične sile so se izčrpale, toda vera v boljše življenje, upanje, da bo enkrat mogel brez bojazni, da bi bil za to preganjan, razodeti v svojih slikah vse, kar želi in čuti, je živela dalje. Okupacijo dežele je doživel kot svojo posebno osvoboditev. Bil je prepričan, da je napočil dan končnega obračuna z vladajočim režimom, ki bo številnim delovnim ljudem pripomogel do življenja, vrednega človeka. Bil je med prvimi borci za svobodo in vzdržal je do konca. Po osvoboditvi je spet vstopil v umetniško akademijo, ki je bila zdaj prava ljudska akademija. Studiral je neumorno in dosegal vedno večje, vedno lepše uspehe pri svojem delu. Njegov talent se je nemoteno razvijal. Danes je Ivan Šubic pred zaključkom svojih študij in eden izmed najboljših mladih slikarjev v Sloveniji.

Zanimiva je življenjska pot mladega nadarjenega kiparja Stojana Batiča. Rodil se je v Trbovljah v revni rudarski družini. Njegov poklic je bil že vnaprej določen; delo v rudniku. V njem pa je z vsakim letom bolj rasla želja, da bi postal kipar. Z vsakim letom pa je tudi jasneje spoznaval, kako brezupna je ta njegova želja. Od njegovega zaslužka je bilo odvisno življenje mlajših bratov in sester. V velikem pomanjkanju in napornem delu je preživel svoja otroška leta in zgodnjo mladost. Med okupacijo se je pridružil borcem za svobodo. Po osvoboditvi pa se je vpisal na akademijo likovne umetnosti in danes je eden izmed najboljših študentov kiparstva.

Studenti umetniških akademij v Sloveniji tudi neposredno sodelujejo pri izgradnji dežele. S slikami in freskami krase zadružne domove, otroške jasli in bolnice. Njihove kulturno umetniške pevske in plesne skupine s pesmijo in plesom dvigajo prosveto širokih ljudskih množic, kar je v veliko korist tudi njim samim, saj tako še globlje spoznavajo svoj narod, iz katerega črpajo bogat material za svoja bodoča umetniška dela.

Danes dajejo Jugoslaviji umetnike vse plasti prebivalstva in njihovi uspehi popolnoma zavračajo teorijo, da imajo pravico do kulture in umetnosti edino pripadniki buržujskega razreda. Danes se umetniki trudijo, da s svojimi deli dvignejo ljudske množice, da jim pomagajo odstraniti ideološke ostanke kapitalizma in da jim okrepe vero v svoje lastne sile. V svojih delih hočejo prikazati lik socialističnega človeka, ki se bori proti vsem, kar je nizko in brezidejno, proti zatiranju človeka po človeku. Bore se za časten naziv ljudskega umetnika.

Olike v Istri

NAŠ ZNANI SLIKAR JOŽE CESAR RAZSTAVJA TE DNI V GALERIJI «SCORPIONE». NA SLIKI VIDIMO ENO IZMED RAZSTAVLJENIH DEL «OLJKE V ISTRI». OBISK RAZSTAVE VSEM TOPLO PRIPOROČAMO

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Indonezija bo dobila 100,000.000 dolarjev od Export-Import banke

Odmevi tega posojila na Holandskem in v indonezijski javnosti

Po poročilu holandskih listov je izdelala nova vlada Indinezijskih zedinjenih držav s podporo holandskih strokovnjakov načrt za obnovo proizvodnega aparata. Načrt zahteva finančna sredstva v višini 250—300 milijonov dolarjev, skupno z večletnim načrtom gospodarskega razvoja pa bi bilo potrebno vsega 600 do 700 milijonov dolarjev.

Holanci so verjetno računali, da bodo pri tem prvi, bodisi kot finančni «eksperti» bodisi kot finančniki iz lastnih in tujih sredstev. Zato holandski tisk ne more skriti presenečenja nad tem, da je Washington podelil preko Banke za izvoz in uvoz mladi indonezijski državi kar takoj veliko posojilo. «Nieuwe Courant» na pr. se vprašuje, kako je to mogoče, ko pa so Holandski podelili le skromna posojila z veliko težavo in po večmesečnih pogajanjih. Ameriško posojilo tolmači list kot poskus ZDA stabilizirati politični položaj Indonezije po poti financ.

Ameriška naglica pa je presenetila tudi indonezijsko javno mnenje in tisk. List «Pedoman» sumi, da se za posojilom skrivajo koristi nekaterih ne pa celote, češ, v šestih letnih indonezijske samostojnosti ni bilo na gospodarskem področju nič storjenega, da bi se moglo okrepiti zaupanje v vlado. Dnevnik «Indonesia Raja» pa pristavlja zafrkljivo, da bi vlada lahko kupila za svoje uradništvo 50.000 razkošnih avtomobilov. «Merdeka» se vprašuje, koliko bo zaradi ameriškega posojila trpela suverenost Indonezije...

Nedvomno imajo Indonezijci opravka s političnim in ne trgovskim posojilom. Tako bodo morda zamenjali i v političnem i v gospodarskem oziru holandsko dobo z ameriško. Amerikani so indonezijsko prošnjo za kredit bliskovito rešili, to da dodali klavzulo, da treba vse blago, ki se plača s tem posojilom, kupiti izključno v ZDA. Indonezijska vlada lahko iz tega posojila že takoj nakupi lokomotive, vagone, tovorne avtomobile in podobno. O finansiranju nakupov težjega materiala (strojev, industrijske opreme itd) pa se bodo pozneje pogovorili...

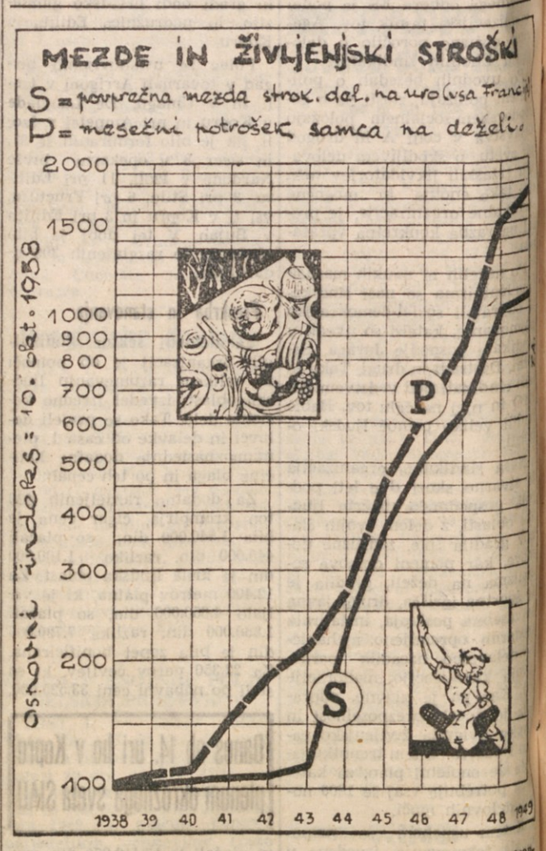

Prednji črtež (oktobrsko povprečje vsakega leta) je izdelalo francosko ministrstvo za delo po podatkih državnega statističnega urada. Razmere na Francoskem bodo pač težke, če ga je objavilo celo glasilo velekapitala «La Vie Financière», ki pravi: «... podobno kot za cene na debelo in drobno, kaže krivulja cen mesečnega potroška, da so življenjski stroški previsoki.» Nato pa nadaljuje: «Ker se cene niso znižale, so delavci upravičeni postavljati zahteve. Toda vse je sedaj odvisno od vplivov teh zahtev na cene.» Z drugimi besedami: cene so res visoke, delavci smejo zahtevati povišanje plač, toda ker bi to spet povišalo cene, jim ne moremo ugoditi. Po tem sofizmu, s katerim prikazujejo visoko situkalno gibanje kot nekako kvadraturo kroga, se ravnajo vsi delodajalci in skušajo na ta način opravičevati svojo nepopustljivost pred javnostjo

VODIKOVA BOMBA - NOVO OROŽJE

Radijske in časopisne vesti povedò, da so v ZDA izumili novo orožje, ki bo strahotnejše od atomske bombe. Ker so poročila skopa in suha, smo se obrnili do tov. prof. dr. Lava Čermelja, da bi našim bralcem pojasnil sestavo novega orožja. Dr. Čermelj, ki spremlja vsa dognanja na področjih fizike, astronomije in prirodoslovja v svetu, nam o tem poroča:

Verjetno je vodikova bomba združena z uransko bombo, ki bi s svojo eksplozijo sprožila eksplozijo vodikove bombe

Pred nekaj meseci se je raznesla vest, ki je bila pozneje tudi uradno potrjena, da ima tudi Sovjetska zveza atomsko bombo. S tem je naravno nastal preplah v anglosaških državah, ki so polagale največjo važnost prav na to orožje. Sedaj pa gre glas, da so v Združenih državah Amerike izumili še mnogo hujše bojno orožje, namreč superbombo, ki bo atomsko po učinkovitosti daleč presegala. Nova bomba se razlikuje od dosedanje atomske bombe po tem, da ni uporabljen «eksploziv» uran, temveč vodik ali natančneje: težki vodik, t. j. vodikov izotop z maso 2 ali kakor ga imenujejo — devterij. To pa je skoraj tudi vse, kar je prodrlo v javnost. Vendar si moremo že iz tega napraviti približno sliko, za kaj gre pri novi bombi.

Pri uranski bombi gre za razcep atomskih jeder prvine, ki je še pred kratkim veljala kot zadnja v vrsti prvin, namreč urana, ki ima atomsko številko 92. Natančneje bi morali reči, da gre za jedra uranovega izotopa z maso 235. V podobne namene pa se lahko uporablja tudi plutonij, to je prvina z atomsko številko 94, ki sodi torej med tako imenovane transuranske prvine in ki jo umetno pridobivajo iz urana 238 v uranskih kopah. Po razcepu jeder urana 235 ali plutonija nastanejo jedra srednje težjih prvin. Vemo, da atomska masa prvin ni točno enaka celoštevilnemu mnogokratniku masne enote. Kot tako so izbrali šestnajstine mase kisikovega jedra z maso 16. Ta enota je približno enaka masi vodikovega atomskega jedra ali, kakor mu tudi pravijo, protona. Ta znaša v izbranih enotah 1,00758. Pri težkih prvinah je atomska masa nekoliko višja od najbližjega celoštevilnega mnogokratnika, pri srednje težkih pa opažamo neki primanjkljaj. Po razcepu uranovega ali plutonijevega jedra nastala jedra imajo skupno maso, ki je nekoliko manjša od mase prvotnega jedra, in sicer znaša ta razlika približno 0,2 odst. njegove mase. Po Einsteinovi relativnostni teoriji pa je med maso in energijo relacija:

energija = masa x (svetlobna hitrost)2 Navedena diferenca v masi ustreza energiji preko 200 milijonov elektronskih voltov. To je tista energija, ki se sprošča v uranski atomski bombi.

Pri uranski bombi gre tedaj za razcep najtežjih atomskih jeder, pri novi vodikovi ali bolje rečeno devteronski bombi (devteron imenujemo jedro težkega vodika) pa je osnova nasprotni pojav, namreč izgradnja težjih prvin iz najlažjih. Tudi v teh primerih se sprošča energija, da, celo v sorazmerno večji količini. Po vesteh, ki so šle v svet, gre pri novi bombi v bistvu za združitev dveh devteronov v helijevo jedro ali helion. Kakšen je postopek, ne vemo, kljub temu pa lahko delamo ustrezno energijsko bilanco.

Jedro vodikovega atoma ali proton ima maso 1,00758 (= 1,6725.10-27 kg), nevtron pa maso 1,00895. Jedro težkega vodika (devteron) je zrajeno iz enega protona in enega nevtrona ter ima maso 2,01417. Kakor s preprostim računom ugotovi, je razlika med maso devterona in maso protona in nevtrona 0,00236. Vsaka masna enota ustreza 930 milijonom elektronskih voltov ali ena masna enota ustreza približno 1 milijonu elektronskih voltov. Torej se pri gradnji devterona iz protonov in nevtronov sprošča energija. Toda ta energija ne prihaja v poštev pri vodikovi bombi, kajti po poročilih gre za uporabo že gotovega težkega vodika. Kako tega pridobivajo, ne vemo; ali iz težke vode, kakršno proizvajajo postopoma iz navadne vode, ali drugače. Vesti pravijo, da se v novi bombi po dva devterona zlijeta v helion. (Helion je zgrajen iz dveh protonov in dveh nevtronov). Ustrezna energijska bilanca bi bila: masa dveh devteronov je 2×2,01417 = 4,02834, masa heliona pa je 4,00280. Razlika med prvotno in zaključno maso je 0,02554 enot ali 0,6 odst. prvotne mase. Ob enaki uporabljeni količini «eksploziva» bi bila že po tej bilanci učinkovitost vodikove bombe trikrat večja od učinkovitosti uranske bombe. Nova bomba pa mora imeti še druge prednosti, kajti pravijo, da je njen učinek najmanj dvajsetkrat večji. Medtem ko je razdiralno območje bombe v Hirošimi bilo okoli 6 km2, bi bilo območje nove bombe najmanj 120 km2. Verjetno je izkoristek pri novi bombi mnogo večji kakor pri uranski ali plutonski bombi.

Preostaja pa drugo vprašanje. Delovanje uranske bombe se sproži z bombardiranjem uranovih jeder z nevtroni in se nadaljuje samo po sebi da je le uranova kepa dovolj velika. Jedrski procesi, po katerih se najlažje prvine pretvarjajo v helij, pa zahtevajo za sprožitev izredno visoke temperature, kakršne poznamo samo zunaj Zemlje v jedrih zvezd, na Zemlji pa edino pri eksplozijah uranskih bomb. Verjetno je vodikova bomba združena z uransko bombo, ki bi s svojo eksplozijo sprožila eksplozijo vodikove bombe.

Dr. L. ČERMELJ
(Iz «Tovariša»)

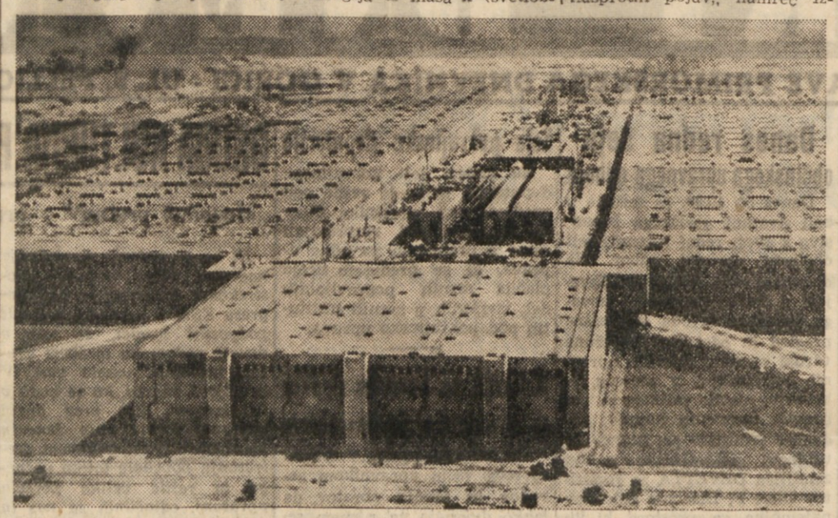

POGLED NA NAJVEČJE ATOMSKO MESTO NA SVETU IN SICER V OAK RIDGEJU (TENNESSEE) — ZDA. ZANIMIVO JE, DA SO ZIDOVI KAKOR TUDI STREHE TEGA MESTA IZ SVINCA

Skoraj polovica turških otrok ne hodi v šolo

Turški minister za prosveto je izjavil v parlamentu, ko so razpravljali o proračunu ministrstva za prosveto, da več kot 40 odst. otroškega šolskega naraščaja v Turčiji ne obiskuje nobenih šol. Po uradnih turških podatkih se je zmanjšalo število učencev srednjih šol za 20.000 v primeri z letom 1941.

Štiri leta dela v Bosni in Hercegovini: nad 7200 novih objektov

V Bosni in Hercegovini so se začela gradbena dela že v prvih letih po osvoboditvi. Obnovili in zgradili so okrog 100.000 stanovanjskih hiš na podeželju in skoraj dvakrat toliko gospodarskih poslopij.

V prvem planskem letu, ko so bila ustanovljena republiška gradbena podjetja, so zgradili 1390 raznih objektov, med njimi za industrijo in rudarstvo 175 in za kmetijstvo 141. Leta 1948 so se lotili mnogo obsežnejših nalog; zgradili so 2848 objektov: 271 kmetijskih, 509 pomožnih industrijskih, 243 drugih raznih industrijskih poslopij, 16 daljnovodov v dolžini 166 km, 35 raznih objektov pri hidrocentralah in 59 rudniških objektov. Sezidali so še 638 stanovanjskih hiš, 30 silosov in skladišč, 34 železniških industrijskih prog v dolžini 110 km, dalje 71 km zveznih, 78 km republiških in 11 km lokalnih cest. Sezidali pa so tudi 200 šolskih in okrog 800 raznih drugih poslopij. Izmed začetih gradbenih del so jih predlanskim končali 70 odst.

Obseg gradbenih del lani je bil še mnogo večji. Pridobili so 250.000 kub. metrov stanovanjskega prostora; gradili so 4708 objektov, med katerimi so jih popolnoma končali 3000.

V Bosni in Hercegovini zdaj izpolnjuje pomembne gradbene naloge 15 republiških, 75 lokalnih, 7 gozdarskih, 7 republiških cestnih gradbenih podjetij in 4 podjetja za melioracijo krasa.

Prvi prebivalci Nove Gorice

V drugi polovici februarja je stanovanjski blok št. 11 v Novi Gorici, na polju poleg nekdanjega goriškega pokopališča, sprejel prve naseljence, uslužbence oblastnih uradov. Blok je mogočna štirinadstropna stanovanjska stavba s tremi stopnišči, ki obsega v prvih štirih etažah 24 družinskih stanovanj, v četrtem nadstropju pa ima sobe za samce. Le začasno, dokler ne bo zgrajena za urade posebna stavba, so se v to stanovanjsko hišo preselili iz Postojne uradi okrožnega sodišča, oblastnega javnega tožilstva in arbitraže ter poverjeništvi za socialno skrbstvo in ljudsko zdravstvo. Vselila sta se tudi oblastni odbor Rdečega križa ter oddelek tajništva oblastnega odbora. Vsi uslužbenci preseljenih uradov stanujejo s svojimi družinami v bloku, ki ima nad 60 prebivalcev.

Vsak začetek je težak. Tako so imeli tudi prvi naseljenci razne težave in nevšečnosti, ki pa bodo vsak dan manjše. Mnogo manjših del v bloku je treba še dokončati, dohodne poti so še neurejene in blatne, začasna menza za samce je preveč oddaljena, precej daleč so tudi poštni urad in trgovine, saj je do goriške železniške postaje nad 20 minut.

Novi naseljenci so si te dni ustanovili svojo lastno frontno organizacijo, izvolili so si odbor, ljudske inšpektorje in ljudskega tožilca ter napravili razne načrte za bodoče delo. Več aktivistov bo pomagalo po okolici v volivni kampanji, drugi pa bodo do dneva volitev s prostovoljnim delom uredili dohodne poti pred blokom.

Proizvodnja opija v FLRJ se je lani zelo povečala

Proizvodnja tovarne alkaloidov v Skopju je lani zelo narasla. Tovarna izdeluje pomembne izdelke za proizvodnjo zdravilnih specialitet. Razen opijevih alkaloidov so začeli izdelovati tudi nekatere nove vrste izdelkov. Velikega pomena je zlasti proizvodnja panapina.

Lanski proizvodni plan so izpolnili že do 29. oktobra. Novembra so plan po vrednosti presegli za 100 odstotkov.

Tovarna «ISKRA» v Kranju je lani poslala v Makedonijo 30 kinoaparatur

Danes ima LR Makedonija že trikrat več kinematografov, kakor pred vojno. Kinodvorane so uredili v vseh mestih in okrajnih središčih, razen tega pri velikih rudnikih, kakor Zletovo, Raduša in Cer. Nove velike kinodvorane so zgradili v Bitolju in v Titovem Velesu. Nova dvorana v Bitolju lahko sprejme 700 obiskovalcev. Ob koncu lanskega leta je tovarna «Iskra» v Kranju poslala Makedoniji 30 kinoaparatur domače proizvodnje. Letos pa pričakujejo še nov kontingent teh aparatur. V bodoče bodo vsi večji kinematografi imeli dvojne kinoaparature. Letos bodo odprli vrsto novih kinematografov, tako bo samo Skopje dobilo letos 3 nove kinematografe.

PREDLOG PANAME za spremembo koledarja

Pred kratkim je delegacija republike Panama poslala tajništvu Organizacije združenih narodov predlog za spremembo sedanjega koledarja. V glavnih obrisih je to isti predlog, ki je bil svoje čase predložen in pozabljen v arhivih Društva narodov. Panamska delegacija predlaga, naj bi vse države sprejele splošni koledar, ki bi bil vsako leto isti: vsako četrtletje naj bi se začelo z nedeljo, velikonočni prazniki pa naj bi dobili stalen datum. Leto bi se začelo s 1. januarjem in bi imelo 12 mesecev kot doslej.

To prav za prav ni nobena bistvena sprememba. Novi časi zahtevajo koledar novega stila, kakor piše D. Arkhazi v «New York Herald Tribune».

Od 16. stoletja, ko je papež Gregor XVIII. popravil nekdanji «julijanski» koledar, ki ga je uzakonil Julij Cezar 46. leta pred našim štetjem, se je v večini dežel uveljavil «gregorijanski» koledar. L. 1917 je tudi v Rusiji uradno zmagal «gregorijanski» koledar, čeprav upošteva pravoslavna cerkev še vedno staro — Cezarjevo štetje.

Od Gregorjeve reforme do danes pa je preteklo precej časa in razmere so se bistveno spremenile. Ritem moderne delavnosti, dvig proizvodnje in način človeškega dela se ne more več strinjati z oblikami starega mišljenja. To zahteva, da se tudi koledar spremeni tako, da bo osredotočena pozornost na enotno računanje časa, ki more biti bolj natančno kot doslej.

Predvsem je to važno za mesečne statistike, ki jih sedaj ni mogoče primerjati, ker meseci nimajo enakega števila dni. Sprememba, ki bi poenostavila sedanje štetje časa, bi koristila gospodarstvu, zmanjšala bi napore in delo uslužbencev.

Na teh načelih sloni naslednji predlog, ki je bil znan že pred drugo svetovno vojno:

Sončno leto ima 52 tednov in še 1 dan v navadnem letu, 2 dni pa v prestopnemu letu. Teh 52 tednov je mogoče razdeliti na 13 enakih mesecev s 4 tedni, tako da bi vsak mesec štel 28 dni. Vsak teden, vsak mesec in vsako leto bi se začenjalo s ponedeljkom in končalo z nedeljo.

Prvi dan v letu bi ne imel številke in bi ne bil dan v tednu, kajti imenoval bi se «Dan Novega leta». Drugi dodatni dan v prestopnem letu bi prav tako ne imel številke ali imena v tednu, marveč naj bi se imenoval «civilni dan», ki naj bi ga država izkoristila za svoje namene. V tem koledarju bi vsaka država ali veroizpoved določila izredne praznične dneve.

Predlagajo, naj bi bil «Dan Novega leta» 21. marca, ko se začne astronomska pomlad. Tak je bil tudi starodavni perzijski koledar, ki so ga Rimljani popačili. Trinajsti mesec naj bi tekel od 22. marca do 18. aprila.

Mečejo ljudi na cesto in zahtevajo protekcionistične ukrepe, krize pa ne priznajo

«United Press» poroča, da je zaradi zahteve industrijskega pričel parlamentarni odbor z delo preiskavo o vplivih ameriške uvozne politike na zaposlenost. To so poverili posebnemu pododboru. Demokrat Steed, ki mu predseduje, je izjavil, da trde neštevilni ameriški industrijci, da jih sili tuja zemska konkurenca odpuščati delavce. V njegovem volilnem okrožju da je neka rafinerija odpustila vseh svojih 110 delavcev, češ da dobavljajo podružnice inozemskih tvrdk na atlantski obali Amerike petrolejske izdelke cenejše kakor ameriške firme.

Steedov pododbor bo preiskal stanje 15 industrijskih panog, zlasti petrolejske, steklarske, uranske industrije, industrije posode, čevljev itd. Verjetno hočejo nasprotniki Hoffmannovih pridig o večjem uvozu evropskega blaga nastopiti proti njemu zvezke javnih in številk, ki naj bi dale povod za protekcionistične ukrepe.

Padanje ameriške zaloge surove nafte

Zaloga surove nafte v ZDA je v manj kot dveh mesecih že osemkrat padla. Po poročilu ameriškega rudarskega urada so se vse zaloge surove nafte v ZDA v tednu, ki se je končal 11. februarja, zmanjšale za nadaljnjih 2,667.000 sodov. Od tega se je zaloga domače surove nafte zmanjšala za 1,702.000 na 238.758.000 sodov, zaloga tuje nafte pa za 965.000 na 6.692.000 sodov.

Pod svobodnim soncem

SPISAL, Lutzenkirchen

II. DEL

172

Ko bi pa danes kdo vstal in mu v bridkosti polnih urah rekel: To je Iztok, to je Orion, katerega je carica... Mrzlo jo je spreletelo, ko se je domislila Azbada, ki je z njo in zanjo kovaril. In odkar ji ni vrnil Irene, ni izpolnil njenega povelja, ker ga ni mogel, odtlej ga je mrzila, poniževala. Če se maščuje magister equitum, če gre do Upravde general palatincev — ?

Teodori se je kljub bajni svetlobi razkošnih jestencev zameglilo pred očmi. Vedela je, da despota muči ljubosumje. Kolikrat mu je že zagrnila oči, iz katerih so kričali dvomi, s kopreno, z gorkim objemom, s kipečimi ustnicami, razpaljenimi od verolomnih poljubov. In če bi sedaj Azbad, ki toliko ve, če bi govoril in Upravdi zlomil vero vanjo —

«Proč, proč z dvora! Nad Slovene!»

V pozni noči je oblekla preprosto platneno haljo, razpustila lasé, zavila glavo v oglavnico in šla kakor spokoren menih k despotu.

Upravda je hodil po sobi, glava mu je bila sklonjena globoko na prsi. Teodora je neslišno odgrnila zaveso in obstala. Ko se je obrnil despot proti vratom, je stresnil z glavo, dvignil koščene roke in ostrmel. Teodora je nagnila glavo in ni izpregovorila.

«O, despojna!» je vzkliknil otožno Upravda in hitel k carici ter jo objel. Njena glava se je trudno naslonila na njegove prsi.

«O sveta, edina, kdo ti je ranil srce? Govori, na Krista, zakaj si užaljena?»

Pogladil je z roko valovite lase, ki so kipeli izpod oglavnice. Kakor trudna je dvignila glavo in ga pogledala.

«Ali naj se venča despojna z diademom radosti, ko se upogiba pod težo glava največjega gospoda zemlje in morja?»

Upravdi so od čutja trudne oči zažarele v čudovitem ognju, kakor ga ukreše najstrastnejša ljubezen. Drhteč jo je privil k sebi in poljubil.

Rahlo se je umaknila za korak od njega.

«Despot, ni ugasnila luč v moji sobi, ker ne ugasne v tvoji. Iskale so moje misli pomoči zate. Ob tej uri se mi je rodila misel, katere ne zametuj, kakor nisi drugih in se nisi varal.»

«Ne zavržem je! S teboj je božja modrost!»

«Koga bi nad barbare? Ni poveljnika, ni vojakov? Je poveljnik, so vojaki. Vojaki leže v Tzurulu, brezdelje uniči te najboljše jezdece; poveljnik je v Bizancu, naj gre, naj zmaga barbare — Azbad.»

Samo za hip je preudaril Upravda: Konjica v Tzurulu varuje Bizanc, resnično, zato naj gre barbarom naproti!

«O, despojna! Svečnik peteroramnik ulijem od zlata v dar sveti Sofiji, ki te je navdihnila. Zgodi naj se!»

«Ti si pomišljal, ker se bojiš za Bizanc! Ne boj se za mesto! Na ozidje pojde Teodora, preden se zamaje prestol, na katerem sediva! In pred barbari se ne bo tresel nikdar — prestol krščenikov!»

Teodora je vzkipela in dvignila desnico izpod oglavnice, da je zablestel beli lâket. Upravda ga je z obema rokama prijel in hvaležno poljubil.

Teodora je odšla, krog ustnic ji je poigraval tih smeh, dokler ni glasno zadonel, ko je legla na divan kakor deklica iz hipodroma, ker je prevarila dva ljubimca, da se poigra s tretjim.

Upravda je razmišljal do jutra o despojninem svetu. Sam je dobro vedel za konjenico v Tzurulu. Toda da bi od vrat Bizanca pošiljal vojake? Ne! Carica je rekla: Na ozidje pojdem! Da, prav ima. Bizanc se lahko ubrani.

Takoj je spisal dekret, s katerim je imenoval Azbada, magistra equitum, za vrhovnega poveljnika carske vojske v Traciji in Iliriji z nalogo, da prežene barbare čez Hem in prek Donave. Narekoval je hkrati tajniku poseben ukaz, da morajo izročiti vse trupje po Astiki in Traciji in Meziji, vsa mesta, predvsem Drenopelj, dve tretjini pehote in konjeništva pod poveljo Azbada, da osvobodi zemljo od barbarov.

V jutro prihodnjega dne je bil pozvan Azbad pred despota. Lastnoročno mu je podal dekret. Azbad je poljubil preprogo, roka se mu je rahlo stresla, ko je prijel pergament. Zasluti je z jasnim prepricanjem, da je v tem hipu prijel za lovor ali za smrt.

Ko je udarilo kopito njegovega konja ob granit na foru, se je vojskovodja Azbad ozrl na carsko palačo, kjer so bile Teodorine sobane. Zazdelo se mu je, da je zaslišal smeh za zidovi. Hitro se je okrenil, ostro ge so vrezale konja do krvi.

Do večera so se razkropili brzi sli po provincah in raznesli dekrete o carskem povelju. Azbad je z nekaterimi palatinci pribočniki dospel v Tzurulum in prevzel vrhovno poveljstvo. Potoma je razmišljal in sklenil, da počaka tako dolgo v taboru, da se zbere vsa vojska. Ko pa je v Tzurulu zvedel, da so Sloveni pred Toperom, se mu je rodila druga misel in zasnoval je čez noč nov načrt.

Kakor vampir se mu je vsesala v srce grozna slutnja.

«Če je prekleti barbar izvohal, da je Irena v Toperu! Po njo je šel! Ha, drznost barbarska! Ne dobiš je, dokler diha Azbad, ne ti ne Teodora!»

Da bi Sloveni premagali Toper, o tem ni nihče razmišljal, kdor je poznal utrdbe in prefekta Rustika. *(Sledi)*

Skopje je dobilo avtomatsko telefonsko centralo

Te dni bo začela v Skopju obratovati nova avtomatska telefonska centrala za 2000 številk. Zgraditev te centrale je velik uspeh skopskih tehnikov, ki so izvršili vsa montažna dela potem, ko so monterji madžarske tovarne «Standard» pustili delo in odpotovali. Skopski tehniki pod vodstvom inž. Radivoja Kovačevića in Relije Bočvarskega so se zavezali da boda montažna dela sami izvršili ob pomoči domačih tovarn ki so izdelale manjkajoče dele. To obljubo so tudi izpolnili.

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI, št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808. — UPRAVA: ULICA S. FRANCESCO št. 20 — Telefonska št. 73-38
OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 - Tel. 29-477. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32 - Koper, ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.
NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; cona B: izvod 3, mesečno 70 din; FLRJ: izvod 4.50, mesečno 100 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska - Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 49-63, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90603-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST